

ДМИТРО ЗАГУЛ

МОТИВИ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНИ

[891.79—1]

ДМИТРО ЗАГУЛ

МОТИВИ

ПОЕЗІЙ ЗБІРКА IV

(1923 — 1926)

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНИ
1927

ДМИТРО ЗАГУЛ

Україн № 757 (2613)
Держтрест «Київ-Друк»,
1-ша фото-літо-друкарня,
Зам. № 1704—3000.

Із зелених Буковинських гір прийшов Загул до нашої після-жовтневої літератури, і довгу тяжку путь перейшов він, стаючи українським революційним поетом. Перші спроби пера віршами Загул надрукував 1906-го року; отже за поетом більше як двадцять років літературної роботи,— термін чималий, особливо якщо взяти на увагу високу якість цієї роботи,—щоб забезпечити собі повне право на увагу кожного, кому дорога й близька наша новіша література.

Шлях поетів був важкий і довгий не лише в галузі літературних шукань. Цей інтелігент з філософським розумом, що в одній із своїх давніх книг доходив до меж своєрідного світогляду, який можна було-б назвати «містичним нігілізмом», цей ніжний і витончений лірик, що так співуче передає трудно вловимі настрої від спостереження над життям і природою; цей письменник, насичений вражіннями від літератур усіх

часів і різних народів—од Біблії до «Фауста» Гете, від «Книги пісень» Гайне до творів сучасної німецької лірики, від античних поетів до руського символізму в особі Бальмонта, Брюсова та інші., вийшов із кол найбіднішого буковинського селянства, з маленького і глухого села Миліва (коло м. Вижниці), що в 90-х роках минулого століття жило ще віруваннями і звичаями мало не патріархально-родової доби.

Батько поетів був неграмотний, а про те, яке було оточення, найкраще свідчать слова самого поета: «До останніх років війни в тому селі не зникали дикі забобони, яких я ніде інде не зустрічав. Я змалку був дуже хоровитий, підчас дихання в мене на грудях западали три ямки. Сільські знахарки вирішили, що я народився з трьома душами, і ці «три-душі» вибивали з мене оригінально: в старій груші просверлили три діри, з них дві крайні забили чарівними кілками, а середню залишили. Коли це не зразу помагало, то мене «продали» крізь вікно сусідам за четвертака, а потім назад викупили»...

В цьому напівдикому оточенні була своєрідність, була якась своя поезія. Близько здіймались гострі вершини чорногірських верхів, синіли ліси, повіті імлістим туманом, синіло ясне небо передгір'я, не втихав вічний шум Черемоша, що його стільки разів оспівав, так-би мовити, увічнив поет, починаючи з першої книги до пода-

ваної нині. Ще будши дитиною, він жадбно вслухається в шуми і шепоти старих дерев, так само як довгими осінніми та зимовими вечорами прислухається він до оповідей старих людей і сусідів; залізши на піч, слухає про давню-давнину—про турків та татар, про незабутню повіквічні панщину, про героїв опришків, про лісові дива, про дива потоків та скель, про лиху силу, що в особі «нетрудних, пекунів, щезників, перелесників, нявок, лісовиків, чугайстрів, аїрдників» насилає на бідного селянина мор, голод, морози, хмари,—і про силу добру, про дива далеких країн, де, наприклад, живуть рахмани, що ходять під нами голі, догори ногами, де не заходить сонце і панує вічне літо. А більше за все, згадує поет, «сподобались мені оповідання про славних опришківських ватажків, як Довбуш і Петрій та Муха, що карали польських панів та волоських бояр за кривди народу. Скільки пісень переслухав я з цієї своєрідної гудульської епоне! Співала їх мати, вчила старша сестра, оповідав про них, як по-писаному, неписьменний батько. А часами брав батько флюяру (щось подібне до нашої чабанської сопілки) та так грав у неї, що сусіди плакали»...

Чи-ж мало в цьому оточенні поезії, де минуло поетове дитинство (народився він 28 серпня 1890-го року) і чи не нагадує воно одної романтичної казки, чогось на зразок «Лісової пісні» Лесі

Українки? Але казка ця має оборотний бік, що й романтикові не здається за ідилічний. Ідейному убозству дітком відповідало й матеріальне. Велика сем'я жила в безпросвітніх злиднях. Земля—«клянтик суглинку та сугіску». Батько ходив на заробітки до пана-дідича, і можна собі уявити, які вже були ті заробітки—40 коп. за роботу з самого рання до ночі, або жати на панському лану за п'ятнадцятий сніг... В наслідок цього—голод, що став за щоденне явище, майже за звичку: «ми сліпи од голоду, така хвороба була у нас від недоїдання», з трагічним спокоєм згадує поет. Батько помер на 47-му році життя від сухот; син залишився живий, і в житті йому повелось на добре.

Завідателя школи, Василя Завадюка, зацікавив здатний, на свої роки надто тямущий, хлопець; він своїм коштом підготував його і послав до казенної Черновецької гімназії. Звичайно, Василь Завадюк гадав зробити добре діло; за три роки (1903) гімназія для юного Загула була, мабуть-що, за єдине вікно до світла—але добувалося це світло ціною великого душевного й розумового злому. «Класична німецько-українська гімназія і бурса поклали на мене свою глибоку печатку. Тих років я не зможу забути, так вони в'їлися в тямку. Хто не знає австрійської класичної гімназії, той і не зрозуміє, чого світогляд галицької та буковинської інтелігенції такий до жаху обмежений. Там вчили специфічному австрій-

ському кар'єризму і рутенсько-австрійському патріотизму. Напихали дітей знанням, що витворювали якийсь туманний ідеалізм під флером буржуазно-попівської ідеології і поваги до чужої німецької чи польської культури. Бурса, в свою чергу, виховувала дітей в старому народницькому українофільському дусі, й не допускала дітей до забороених радикальних та соціалістичних ідей».

Од принесених з дому настроїв і зародків світогляду не залишилося вже й сліду—їх давно приглушило безсистемне, хоч і чимале, читання, де до Шевченка, Квітки, Куліша, Стороженка, Франка та Гоголя гімназія додала античних і німецьких класиків, а підпільний гурток шкільної молоді, почасти звязаний з галицькою радикальною партією, і почасти з робітничою соціал-демократією—радикальних, навіть і соціалістичних письменників. Старе одійшло, молоде хаотично шумувало в голові молодому поетові, що вже почав був виступати в пресі (хоч підчас вакацій йому доводилося забувати про літературу, працюючи на фільварках і панських буряках); його вже помітили місцеві народники—Смаль-Стоцький, Полович та письменники—Маковей, Б. Лепкий, Кобилянська; під той час поета вже втягло в орбіту впливу українських модерністів—Олеса, Вороного, Чупринки і поетів галицької «Молодої Музи». В 1912-му році Загул—постійний співробітник «Нової Буковини» і помічник редактора «Народнього

Голосу»; він слухає лекції на історико-філологічному факультеті Черновецького університету— як раптом новий, несподіваний товчок знову вибиває його з життєвої колії, що була намітилась, і видає на нову дорогу, яка зневадька йому протесилась.

Цей новий товчок, що перевернув життя цілій Європі,—була імперіалістична війна 1914-го року, яка перенесла Загула з батьківщини jako «заложника» в межі колишньої Російської імперії—на Україну, що в той час переходила ледве чи не через найчорнішу смугу свого історичного буття, і зовні майже не виявляла ознак свого існування. Під п'ятою реакції, військових і надзвичайних положень, військової цензури, то-що, доходив краю розпад української буржуазної і дрібно-буржуазної суспільності; в літературних колах розростались песимістичні настрої, настрої анархічного індивідуалізму, пасивності, містики. На все «лягала важка гробова печать утоми й знесилля, наступила ніч»¹⁾.

Опинившись у колі таких настроїв, Загул, винісши з рідного села «аморфну в класовому розумінні психологію», оброблену на казенний штиб в австрійській класичній гімназії, з хаосом невіршених ще для самого себе суперечностей

1) Слова Я. Савченка в статті про Загула в журналі «Життя й Революція» 1926, № 11.

у своїй власній свідомості,—зрозуміла річ, не міг перевищити всіх інших, і крізь присмерк реакційної ночі по-пророчому провістити майбутню зорю революції. Він, як поет, поплив за індивідуалістичною течією з ухилом до філософського ідеалізму в поезії, що у нас повелося давати їй назву українського символізму.

По суті, звичайно, у свому першому збірнику «З зелених гір», що його надруковано 1918-го року, але складеного з віршів різних періодів, Загул в дуже незначній мірі виявляє себе як символіст. Символізм, jako поезія відтінків, натяків, що шукає суто-емоціонального впливу на читачів, що намагається стерти межі між поезією і музикою, не даючи певних слів-назв речам, а закорінюючи лише «ідею» про них, символізм Верленів і Мелларме, символізм Тичини доби «Сонячних кларнетів»—був ще чужий Загулові, насиченому вражіннями від німецької романтики, що по-своєму переспівував любовну лірику Гайне і перекладав українськими віршами біблійну мудрість Еклезіяста та жагучі строфи «Пісні пісень», і не завжди глибоку «співучість» Бальмонта. Далекий ще тут Загул і від символізму—цеб-то від того світогляду, який у реальній дійсності шукає відповідності світові, що є по той бік, вбачаючи «под грубою корою вещества нетленную порфиру», за відомим висловом Володимира Соловйова. У Загула поки-що суто-роман-

тична спрага «томлення» (Sehnsucht), «мрії недопріяні»,—і лише зрідка вибухи песимістичної скарги на безсилля, відсутність крил, на неможливість злетіти над землею (над безрадісною сучасністю?), подолати крилатого змія, що стереже наше щастя, і неможливість це щастя добути.

І ритм вірша, і образна символіка майже не підносяться в цій першій, сіренькій на вигляд, книжці, вище за середній сіренький рівень українського модернізму. Але поет уперто правде над собою. В Києві 1915-го року він одшукав був свого земляка В. Кобляньського, такого самого, як він, «заложника», колись діяльного члена Черновецького гуртка молоді, талановитого поета, кому рання смерть (помер 1919-го року) не дала розгорнути не аби-який талант, і подружив з ним; разом з Я. Савченком, О. Слісаренком, М. Семенком, В. Кобилянським, П. Тичиною та инш. Загуд стає за діяльного члена художньої групи «Біла студія»; 1918-го року бере близьку участь в «Літературно-Критичному Альманахові», а 1919-го року в «Музагеті». На сторінках «Музагету» видруковано його велику теоретичну статтю, де він проголошує гасло «ідеалістично-поетичного містедта», що його джерело—поетова свідомість, а творча сила—могутність сильної індивідуальності, яка «є для нас доповненням і збагаченням нашого звичайного існування».

Одночасно (в 1919 р.) виходить книжка його

віршів—«На грані»—вже друга, але перша в тому розумінні, що вона виявила в Загулові високий поетичний хист, майстерність віршу, цілість і своєрідність поетичного світовідчужання. Разом з тим, це одна з найстрашніших і безнадійних книг, що їх створив український модернізм.

Настрої її, звичайно, не до революції стосуються: їх підготувала попередня доба, і книга ця є для історика нашої суспільности дорогий матеріал, документ того розпаду й одчаю української інтелігенції, що зайшла у безвихідь, про що вже говорилося вище. Книжку цю характеризують, звичайно, як «містичну», поет одійшов од дійсности, якої він не міг прийняти, до иншого—надчуттєвого світу—до «країни мрій, де жив (поет) перед віками». Але цей світ, це «вічне Ніщо»—містицизм приводить поета не до позитивного, а до негативного: це не містицизм, а своєрідний містичний нігілізм. У цій «країні мрій» немає ні сліз, ні горя, ні болю, ні нещастя, ні смар—там «німий язик, німа розмова, душа німа»: це щось на зразок буддійської Нірвани, чудне буття в небутті,—в яке поет вірить не вірячи («Наші едеми тільки фантоми, наша розрада—сон життя»). Але при темному світі цієї Нірвани стають безнадійно-даремні всі людські змагання, майбутнє й минуле, і навіть творчість, єдине, задля чого варт-би жити. «Замовкне, по-жовкне, зав'яне вся творчість людської руки».

Ціла книжка—дійсно безупинна панахида, що її проспівав поет собі самому і своїм однодумцям. Дійшовши до такої «грані»—куди, здавалося-б, можна йти далі? Але панахида була передчасна: її правилося не над небіжчиком, а над поетом, що заснув летаргічним сном; одмирало випадкове, що назносила на душу схоластика бурси, гімназії, мудрування художньо-артистичних гуртків, які засідали на баштах із словової кости, високо над світом. Здорове селянсько-незаможницьке ядро не дозволило Загулові вмерти духовно. Навіть у тому сні летаргічному, що його записано віршами у збірнику «На грані», в поета раптом вилоплювалися крики протесту проти самого себе:

Ні! Я вам не вірю, що кінець так скоро,
що й уся надія згине з нами враз,
що впаде остання нетривка опора,
і безодня чорна поховає нас.
Ні, я вам не вірю, що даремна праця,
запах і завзяття довгих поколінь,
що діждатся щастя нам таки не вдасться,
і прийдеться впасти трупами в глибінь...

Не вірю у своє безвір'я! Адже навіть у цьому млюсному сні перед поетом вставали раптом рідні картини, допливав гуркіт далекого Черемоша, спів за смучених флюяр, стогін журної трембіти. Він бо добре знав, чого журні й жалібні ці пісні—бо в душі йому, що випередила «нижчу братію» на

«сотні—тисячі миль»,—жило кохання до цього болю і до цього «суму»—і на вершинах своєї самотності він, згадуючи про цю «нижчу братію», мав право сказати:

Вам не чужа моя душа,
в ній плюскіт ваших хвиль...

(«Рапкове сонце»).

І от це селянське ядро, до болю, до краю страдана трагедія інтелігентської одірваности, і негування поезії, що його був підкреслив поет у вищезгаданій статті «Музагету», негування поезії як справжньої умілости, визнання першинства «змісту» над формою—все це не дозволило Загулові залишитися збоку, закріпити за собою позицію спостережника того величезного перевороту, що дійшов своєї крайньої межі саме тоді, як виходила у світ книга «На грані». Книга ця, справді, провела межу між Загулом-модерністом і Загулом-революційним поетом. В 1919-му році він ще хитався, не знаючи, що вибрати: Марію, яка стоїть як скорбна тінь коло хреста і нагадує про всепрошення, покору, неможливість мати повне щастя на землі—і Марою, втіленням людської свідомости, що протестує і затверджує сама себе: тепер у книзі «Наш день» він рішуче закреслює перше лірико-філософське сприймання Марії і Марі одночасно—

Ви обидві—русокосі
і оден над вами бог!
Будьте так, як були й досі—
серце в вас обох,—

твердо й свідомо стає поет під гордий прапор колишньої Мари—під Червоний прапор пролетарської революції, що їй присвячено книжку віршів 1919—1925 рр. «Наш день» та книгу «Мотиви», яку мають видати.

Критика, за небагатьма винятками, не виявила певного ставлення до цього нового періоду Загулової творчості. Високо ставлячи збірник «На грані» в формально-поетичному відношенні, вона має нахил ніби сумніватись у художній цінності новіших революційних віршів Загулових. Вказують, що, мовляв, «попередній світогляд дає себе відчутти, і письменник і в своїх революційних віршах лишається більше епігоном символізму, як творцем нової пролетарської літератури». Чудний докір! Хіба сам Загул претендує де-небудь на звання творця нової пролетарської літератури? Він заявляє лише про свою цінковити віданність справі пролетарської революції—і з ідеологічної сторони пролетаріат може вважати його за одного з найближчих йому революційних поетів. Хіба цього не доволі? Що-до епігонства, то ще питання, чи так уже зле революційному поетові наслідувати деякі завою-

вання, що їх здобув символізм в галузі поетичної техніки, як це здається. Те, що поет для своїх нових думок і почуттів не знайшов цілком закінченого нового стилю, що йому часами трапляється вливати нове вино в старі міхи, чи форсувати свій голос, який йому дала його природа, примушуючи свою «сопілку» звучати, як звучить військова труба («криком сопілки кличу до вас») — чи-ж це вже така дивна річ? Чи-ж багато взагалі з поетів нашої доби зуміли позбавитись різних слідів літературної традиції, знайти свій і до того закінчений стиль, — та чи й наодлять взагалі ці стилі одразу, з особистою ініціативи, чи їм допомагає в цьому вища надпоривність? Стиль — це вираз епохи, що досягла певної завершености, достиглости внутрішніх соціально-економічних форм; стиль, — це, так-би мовити, стабілізація певної форми. Ясна річ, що-до цього нам ще далеко. А відшукувати в збірнику революційного поета слова, що він їх запозичив з церковного вжитку, і тріюмфувати: який-же він, мовляв, пролетарський поет, коли він говорить про чотки, притвор небесний, про богомольця і т. ин. — чи не значить це робити є важке, але, м'яко кажучи, доволі нікчемне діло? Слова, як такі, не є ні революційні, ні контрреволюційні: слово, вихоплене з контексту, — мертвий препарат, це говорив ще Потебня: можна у своїх віршах одміняти геть-усяко слово революція, а з

епітетів остаточно базуватися на прикметниках, що означають червоний колір—і від цього всього аж ніяк не стати революційним поетом.

Що-ж дає Загул у своїх останніх книжках? Якщо цілий збірник «На грані» побудовано, як ми вже говорили, на тематичі негування, то переважній настрої книги «Наш день» і книги «Мотиви»—це настрої радісного сприймання життя, що преобразилось і очистилось у грозі революції. Книгу «Наш день» починається з гімну на честь «Жовтневого Вихора» (як у другого славетного колеги по перу, в П. Тичини—за символ революції править вітер), що перевернув стародавній лад, засіяв у серцях зерно нових надій, здмухнув із людей прах старовини, це той вільний вітер, що один лише зможе вирвати з серця народнього сум віковий. З ним для нас настала нова доба, доба спілки праці, любови й знання. Чудова стала вільна земля, безмірну радість знайдено в кожній незначній її дрібниці. На світі для поета віднині найцінніше те, що росте й рухається, і рухає інших вперед: початок книги «Мотиви» присвячено дитирамбам—пісням хвали, що оспівують Весну, Водоспад, Сонце, людське серце і саму Пісню «вільну, ритмовану мову,—що хвилює й організовує емоції людські, єднає людей в колектив, прикрашає й освітлює життя». Поет хоче навіяти нам настрої високого й ясного оптимізму,—але оптимізму, що його засновано не

на філософському спостереженні, не на пасивно-мрійному «виправданні буття», а на вірі в Майбутнє і на активній любові до земного і до землі.

О, люба земле, рідна земле,
пилинко в бурі світовій!—
далекі заклики даремні,—
бо я до смерти тільки твоїй.

Проте, в цьому оптимізмі немає ні перебільшення тих успіхів, що їх досягла революція, ні тієї, ніби-то молодої наївності, що нею люблять задаватися інші поети, які називають себе революційними поетами. Автора «Нашого дня» і «Мотивів» не залишають гіркі думи про долю братів, які ще носять «чужої держави іржаве ярмо», і не раз думка його лине туди, до вбогої і малої Буковини, що лежить нині під чоботом румунського жандаря, до берегів Черемоша, куди ще не долинув заклик волі. «Брати мої в неволі, батьки мої в ярмі»,—цього не забуває поет, і цій пам'яті ми зобов'язані тим, що є кращого на сторінках поданого збірника. Його не перестало мучити «Гудульське горе», він хотів-би, щоб його надійна пісня, пісня туги й віри в те, що визволення станеться неминучо, долинула «до друзів незабутніх, до стомлених сестер», «до голої галоти»—долинула до пригнобленої країни його дитинства і юнацьких літ. Настане час, коли ці поневолені й інші обдурені й ті, що сами по-

милились, закордонні брати й сини України, зберуться до купи, і разом займуться працею титанів—будуватимуть Майбутнє.

До цього майбутнього готується і сам поет, і на сторінках своїх новіших книг він увесь час перевіряє свій власний світогляд; чинить ніби над собою суд. Хіба-ж ще Гете не сказав, що творити—це значить судити себе найсуворіше? Так і у книжці «Наш день» вірші «Може й так», «Серце одчинено», «Requiem», «Згадка» та ин. Такі в «Мотивах»—«На селі», «Вечірне», «Далекі заклики». «Лірика скрут і турбот». Чи живий я і чи потрібен сучасності—моїй революційній сучасності—і муйбутньому? Так, можливо, мають рацію ті, хто говорив, що я відстав, помилявся, марнував даремно час, не виправдав надії навіть невеликого гуртка,—але я ніколи не кликав назад, ніколи з мого серця не зникала любов до поневолених мас; я хитався, можу хитатися ще й тепер,—але-ж я не герой, не двіт нації, не геній: я звичайнісінький робітник, і я робитиму, скільки можу, скільки встигну—

Я все вкладу в одно горіння,
в одно терпіння все внесу,

і нехай мене й тепер пориває часами до «лірики скрут і турбот», нехай і досі на дні моїм ворухиться якийсь лишок минулого, але я знаю, що для мене воно—минуло.... Все такий самий тон-

кий лірик природи (див. нижче—«Сон лісів», «Осінній вечір», «Осінній мотив» та ин.)—поет уже вільний од пантеїстичного ставлення до неї, він не шукає вже в ній «таємних відповідностей», не прагне розпустити, потопити свою свідомість в її бутті: він відокремив себе від протиставної людині стихії—і лише зрідка вона панує над ним, і він зливається тоді з її настроями («Бабине літо» в збір. «Наш день»). І вирок, що його ухвалює поет сам собі, признаючись у помилках, але спростовуючи несправедливі обвинувачення,—це вирок, який диктує не поблажливість, а справедливість. Так, він має право, всупереч критикам, що зідхають за колишнім Загулом (адже це звичайний гріх критиків—«кадити мерцєві, щоб зачепити кадилом живих»), сказати тепер про себе:

Сили ще стільки й запал ще є!
Я — не сумний очерет.
Д'горі, д'горі, серце моє!
Я ще живий поет!

Так, живий і потрібний новій літературі і новому культурному будівництву взагалі. В кого-ж учитися молодим поетам техніки, від кого їм одержувати знання про літературну спадщину минулих віків, як не від Загула, що в своїй особі сполучує теоретика (він написав низку критичних статей, що з них було-б варто уложити збірник; статті ці розкидано по журналах за під-

писами І. Майдана, Б. Тиверця та ін.; крім цього, він видав окремо 1923 р. «Поетику», що мала широке застосування в студіях і гуртках молодих письменників) і практика, оригінального поета-знавця і талановитого перекладача шедеврів чужоземної літератури (перша частина «Фавста» Гете, Шіллерові балади і «Пісня про дзвін», «Книга пісень», «Нові вірші», «Германія» Гайне та інш.). Який приклад, як не цей, може переконати несталих, яку путь їм обирати і як перемагати в самих собі ті настрої занепаду, що їх переможно вижив і виживає в собі поет, що пройшов таку сувору життєву школу? Так, він іще живий поет. Навіть критики, що зустріли книгу «Наш день» зідхаючи та жалкуючи, вбачаючи в ній кризу, змушені були визнати, що криза ця «говорить не про занепад сил і завмирання таланту; це криза одужування, відродження, «новизни», і що перед поетом ще довгий шлях внутрішнього «горіння й перегорання, поки загартується він, як новий поет». На нашу думку, книга «Мотиви» окремими своїми частинами свідчить про те, що загартовання це вже відбувається.

Яке-ж місце має Загул у сучасній нашій літературі? Колишній символіст, він тепер далеко відійшов од символістів і в галузі змісту, і в галузі формальній. Колись можна було говорити про ті впливи, які мали на нього Вороний і Олесь,

Гайне і старше покоління російських символістів (Бальмонт у книжці «З зелених гір»). Перегортаючи його останні книги, і згадуючи про ці впливи, тепер думаєш хіба лише про Брюсова, Брюсова передостаннього і останнього періоду (після-жовтневого), чиї гімни на честь Міста, Людини («Хвала людині»), когось («Фарман чи Райт, хоч-би хто був ти») і Жовтневої революції з рідні Загулові «Нашого дня» і «Мотивів» формально й ідеологічно. Досить порівняти, приміром, «Третю осінь» Брюсова (з її закликком до вітру) із вступною п'єсою «Нашого дня» («Жовтневий Вихор»), щоб переконатися, що обидва вірші близькі між собою так композиційно, як і стилістично; або-ж порівняймо «Дитирамб пісні» і «Хвалу Людині» з іншими дитирамбами Брюсова. Обох поетів зближує ще й те, що поезія їхня що-далі ставала за поезію мисли: музичну стихію, що з неї вийшов Загул, яка ще в книзі «Наш день» породила такі речі, як чудесне «Ранкове сонце» і «Чотки часу»,—вже майже переможено в «Мотивах» (окремій вірші, як от «Осінній мотив», що початком своїм нагадує Верленову «Осінню пісню»—не в рахунок). Але можливий вплив Брюсова урівноважує засвоєння техніки Шіллерових «дитирамбів»: Загул ніколи не заплутується в сітці власної вчености, як це траплялося з Брюсовим, ніколи не слускає з ока певного читача-розмовника; форма вислову у

нього проста і класично-ясна; по-класичному вона стає поміркована що-до новизни і метрично вона строга. Ода, гімн, дитирамб—ось новіші жанри його лірики—і в них він не має конкурентів собі поки-що в сучасній українській ліриці. Ці жанри не єдині, до яких у нього зберігся нахил: інтимний лірик не вмер у ньому, але він з ригоризмом одкидає від своїх збірників або відсовує на останнє місце лірику інтимних настроїв, де ще відчувається символіст і в доборі образів і в емоціональності вражіння. Навряд чи справедливий такий ригоризм. Адже поет, за словами самого Загула, «дійсний світ одбити в пісні мусить»—

Життя, як море, змінне і бурхливе.
Він мусить знати всі його мотиви.

а наша-ж багата на переживання та думки доба— не лише доба великих бур, але й доба повільного і все-ж великого переродження людської свідомости в найменших і найінтимніших її куточках. Такий поет, як Дмитро Загуд, що його всиновила революція, і який почув себе за неподільну й активну її частину,—має право повсюдно висловлюватись, має право на повний голос в хорі сучасних поетів. Революція не лише всиновила його: у свій час вона врятувала його від смертельної недуги, вдмухнула в нього нові сили—і хто може сказати, як іще широко розгорнуться крила заслуженого і все ще моло-

дого поета, і скільки ще нових мелодій сплете його пісня в серцях його справжніх і прийдешніх читачів! Останнього слова він іще не сказав: він «ще живий поет», що його наново формує наша доба.

О. Білецький.

АВТОБІОГРАФІЯ

Народився я 28 серпня 1890-го року в малому підгірському селі Миліїв (біля м. Вижниці на Буковині). Це село вбоге і забобонне. До останніх років війни в тому селі не зникали дикі повір'я яких я ніде інде не зустрічав. Я змалку був дуже хоровитий, підчас дихання в мене на грудях западали три ямки. Сільські знахарки вирішили, що я народився з трьома душами, і ці три душі гибивали з мене оригінально: в старій груші просверлили три діри, з них дві крайні забили чарівними кілками, а середню залишили. Коли це не зразу помагало, то мене «продали» крізь вікно сусідам за четвертака, а потім назад відкупили. Над моїм рідним селом не втихає вічний шум Черемошу і шелест смerek. Я змалку любив довго вслухатись в ті шелести та шуми, дивитися цілими днями то на сині шпилі Чорногірських відног, то на сині контури лісів на синьому диму імлі, то на синє гірське небо чи в плеса «бульбон». А довгими осінніми й зимовими

вечорами я сидів голяком на печі й прислухався до розмов «старині» та сусідів, що згадували старі часи: про турків та татар, про панщину та про опришків, про чари лісів, потоків та скель, про лиху силу, що в образах нетрудних, пекунів, щезників, перелесників, нявок, лісовиків, чугайстрів, аридників і т. п. шкодять селянинові на кожному кроці його життя (насилають мор, голод, тучі, морози, то-що, псують газдівку, маржинку, дроб'єтка, травицю і все). Чув я і про добрих духів богів, про чарівних рахманів, що ходять голі під нами горніж, про крайню вирію, де сонце ніколи не заходить, та про всякі інші чудесні справи, що будили дитячу живу уяву. А найбільше мені сподобались оповідання про славних опришківських ватажків, як Довбуш, Петрій та Муха, що карали польських панів та волоських бояр за кривди народу. Скільки пісень переслухав я з цієї своєрідної гудульської епопеї! Моя мати—Сафта (померла 1921-го року) знала пісень тих безліч, а вже сестра моя Марія (зараз в Канаді) навчила мене чимало народніх балад та коломийок. Більшу частину тих пісень я пам'ятаю ще й досі. Батько мій—Дьордій, неписьменна людина, але вмів оповідати, наче з книжки читав. А грав він на флюяру так, що сусіди плакали. (Пам'ятаю його гру про чабана та вівці, що пропали. Зіграє низку мотивів, а потім розкаже про вищу гра.) Це була його єдина роз-

вага, бо нестатки, численна сем'я та довги не давали йому спокою. Заробіток у «пана-дідича» не міг вистачити, а своєї землі—кляпчик суглинку та супіску. Доводилось жати на панському лану за п'ятнадцятий сніг, або працювати за 40 копійок з досвіта до ночі. Важке було наше життя. Ми сліпли од голоду (така хвороба була в нас од недоїдання). Недовго й витримав «неньо», помер на 47 році життя на сухоти (1902 р.).

Читати й писати навчився я вдома від сестри, а початкову освіту здобув у місцевій народній школі. Мушу сказати, що вчителі мене любили й раяли батькові послати мене до вищої школи. Батько любив усяку науку, хоч сам був неписьменний, ходив до читальні та брав звідтіля книжки й газети, що їх ми мусіли читати йому й сусідам. Пам'ятаю, як я читав йому про Дрейфуса, про бурську війну, то-що. Після прочитання шкільної бібліотеки й читальняної з Гуліверами, 80-ма днями навкруги світа, Робінзонами, Лисом Микитою, річниками Ластівки, Зорі, Бібліотеки для молодіжжі і т.п., до рук мені потрапила цікава книгозбірня мого брата в перших, Михайла Скрипника, людини розумної, але непосидючої (він був ткачем, дячком, крамарем, рахівником, потім виїхав до Канади, де й помер 1917 р.). В цій бібліотечці був Шевченко, Квітка, Куліш, Стороженко, Гоголь, Франко, Фельдкович, збірники етнографічні, річники «Правди», «Науки», «Зорі»,

старі календарі, то-що. Все те я перечитав, як то кажуть, одним духом. Таке читання, ради цікавості і без певного плану, не могло допомогти виробити якийсь світогляд, а залишало після себе тільки вражіння іншого ідеального світу. Одне—що дала згадана лектура, це національна свідомість, як українця.

Після смерті батька мною заопікувався місцевий завідабель народньої школи, Василь Завадюк, син селянина. Він на свій кошт підготував мене до гімназії і послав до Черновецької другої державної гімназії (1903 р.). Жив я у бурсі ім. Федьковича, спільному помешканні на 800 незможних селянських дітей. Класична німецько-українська гімназія і бурса поклали на мене свою глибоку печатку. Тих років я не зможу забути, так вони в'їлися в тямку. Строгий режим бурси та величезний багаж гімназіальної науки, що в житті для мене майже ні на що не надався, просто пригломшували дітей. Хто не знає австрійської класичної гімназії, той і не зрозуміє, чого світогляд галицької та буковинської інтелігенції такий до жаху обмежений. Там вчили специфічному австрійському кар'єризму і рутенсько-австрійському патріотизму. Напишали дітей знаннями, що витворювали якийсь туманний ідеалізм під флером буржуазно-попівської ідеології та поваги до чужої німецької чи польської культури. Бурса, в свою чергу, виховувала дітей

у старому народницькому українофільському дусі й не допускала дітей до заборонених радикальних та соціалістичних ідей.

У гімназії я почав складати вірші, що вперше появились друком 1906—1907 р. в місцевій газеті «Буковина». З учителів я добре запам'ятав Кобилянського, брата письменниці Ольги (він раєв мені склав віршею граматики й стилістичні правила латини, щоб їх легше було вивчити) історика М. Кордубу, географа С. Рудницького, германістра Хрістофора, що обтяжував нас вантажом з історії німецької мови, та інших. Гімназія дала мені знання класичної грецької й латинської та німецької літератури, всесвітньої історії, то-що. Учнем четвертої класи я пристав до таємного гуртка шкільної молоді, звязаного з галицькою радикальною партією та з робітниками соціал-демократами в Чернівцях. Тут ми надолужували прогалини гімназіальної науки знанням з соціології та політики, читали Драгоманова, Маркса, Енгельса, Плеханова, Кавтцького, Бебеля, а далі Фаєрбаха, Ніцше, Штірнера, Бакуніна, Толстого—все, що було заборонене в гімназії та в бурсі. Розуміється, що й ця лектура творила в наших юнацьких головах повний хаос і сумбур, бо не було в ній ні плановості, ні певного вибору.

Крім цього, я брав діяльну участь в аматорському театральному гуртку бурси і літературно-науковому при школі; рівночасно багато читав і пи-

сав. Переклади другої пісні Вергілієвої «Енеїди», кількох сатир Горатія, Шіллерової «Пісні про дзвін», то-що, з'єднали симпатію гімназіяльних словесників-учителів, що почали ставитись до мене з більшою увагою й пошаною. В своїй оригінальній творчості, якщо це можна так називати, я був під впливом Олеса, Вороного й Чупринки, а головне під впливом галицької «Молодої Музи». Це не виключало впливів німецьких класиків Гете Шіллера й Гайне та романтиків.

На прожиття заробляв тоді лекціями, а підчас вакацій ходив на заробітки до фільварку та на панські бураки. Пізніше сховався в Буковину, а головне гірські її повіти: вижницький, сторонецький та радовецький. Свої вірші, переклади й фейлетони містив у місцевій та галицькій пресі. 1912 р. в «Новій Буковині» появилася суцільний дикль моїх поезій п. з. «Думки й пісні», що звернув на себе прихильну увагу місцевих народоців С. Смаль-Стоцького, О. Поповича й інших та письменників О. Маковей, О. Кобилянської, Б. Лепкого, О. Луцького, С. Яричевського; ці пророчили мені літературну кар'єру й тим заохотили до дальшого писання. Черновецькі громадські організації почали мені допомагати, як «надійному поетові». Тут мушу добрим словом згадати свого колишнього гімназіяльного товариша Романа Стоцького, що не раз ставав мені в пригоді так матеріальною, як і моральною підтримкою.

Закінчивши гімназію (1912 р.), я став на постійну працю в редакції «Нової Буковини» й «Народного Голосу», як помічник редактора, і слухав лекції на історично-філологічному відділі Черновецького університету. Війна перешкодила мені закінчити ці студії, бо виїхати з університетом до Відня підчас російської окупації я не мав змоги, і нарешті опинився в Російській імперії, як заложник. В березні 1915 р. я прорвався до Києва, де здибався з В. Кобилянським, що емігрував на Україну 1913 р. Це один з літературно-Черновецького гуртка молоді, що заснувався був ще 1911 р. і зміщав свої твори в Черновецьких газетах.

Що я пережив тут підчас перших років революції, де і як працював, згадувати не буду, бо до моєї літературної діяльності це не стосується. Мене захопила школа руських символістів і я почав підчас війни писати в їх манері.

1918 р. вийшла моя збірка віршів «З зелених гір». Після того в Києві згуртувалась літературна група, що назвала себе «Білою Студією». До неї, крім Тичини, Савченка, Слісаренка, Семенка, Кобилянського й мене, належали ще митці інших галузей: Л. Курбас, Марк Терещенко, П. Ковжун, Р. Лісовський, А. Петрицький та інші. Ця група залишила в історії укр. літератури свій єдиний альманах «Літературно-Критичний» (1918 р.), а сама перетворилась у т-во «Музагет». До нього

пристали свіжі літературні сили (Мик. Терещенко, В. Ярошенко, М. Івченко, О. Журба, Г. Михайличенко, Ю. Меженко), а, крім того, близько до нього стали й інші письменники, що їх імена стоять на сторінках альманаху «Музагет» (1919 р.). Я брав активну участь в цьому товаристві, доки воно не розпалося в наслідок мистецької диференціяції під впливом нових течій. Від символізму відійшли згодом т.т. Тичина, Слісаренко, Ярошенко, Савченко, Терещенко та інші, нарешті і я. 1923 р., повернувши з провінції, де перебував голодні роки, я разом з теперішньою «ланкою» й «неокласикою» та недобитками з «Музагету» організував нове літературне угруповання «Асоціацію Радянських Письменників» (Арпис), що розвалилася вже 1924 р. через розбіжність мистецьких світоглядів і смаків між трьома її основними групами. На початку 1925 р. я брав активну участь в організації письменників Західньої України, що тоді-ж таки влилася в Спілку Селянських Письменників «Плуг», як його секція.

Тепер працюю в поточній радянській українській пресі, де вміщаю свої вірші, критичні й теоретичні статті, рецензії, то-що. Сучасна моя творчість—перед очима читачів, тож сам про неї не буду казати.

Судіть, як можете й знаєте!

МОТИВИ

Різні мотиви.

Motto:

*Es bildet ein Talent sich in der Stille,
Sich ein Charakter in dem Sturm der Welt.
(Талант поета дозріває в тиші.
А удача тільки в бурі життєвій).
(Гете).*

Не в тишині формується поет,
Не в самоті німих чернечих келій.
В юрбі людей, бурхливій і веселій,
Він розіклав барвистий свій намет.

Його життя — це брук, а не паркет,
Його палітра — площі та панелі,
Де ловить він життя високі трелі,
І рух юрби до невідомих мет.

Ні тріолет, ні станса, ні сонет
Сучасного не вдарить, не зворушить.
Живий поет—не класик, не естет,—

Він дійсний світ одбити в пісні
мусить!

Життя, як море, змінне і бурхливе—
Він мусить знати всі його мотиви.

1926 р.

ДИТИРАМБИ

Дигирамб пісні.

Вільно ритмована мово,
Найкраще з земних чудес,
Що слово складаєш до слова, —
Ти не дарунок небес!

Тебе створила людина
В сиву давнінь віків,
Щоб ти, мов таємна пружина,
Торкала то втіху, то гнів.

Ти родиш сили могутні,
А часом безсилий плач;
Мотиви твої незабутні,
Хоч забудеться твій сяч.

Хто твій творець, о пісню?
Не «я», не «він» і не «ти»...
Родишся ти не навмисне
І вільно летиш у світи.

І всі ми — мрійні піїти,
І всі ми — віщі співці,
Бо любимо словом горіти,
Хоч і без міри в руді.

Пісню! скільки мелодій
Ти в наших серцях плетеш!
Закрадаєшся в душу, як злодій,
Хвилюєш її і ведеш.

В мотиві одного малюнку
Одкриваєш багатий скарб,
І звичайну, буденну думку
Зодягаєш у тисячі фарб.

Дрібний, неловимий натяк
Ти перетвориш на крик,
Примушиш спомин заплакати,
Чекати в майбутньому втіх.

Всі надра нашого серця
Ти розгортаєш до дна,
Показуєш, чим воно б'ється,
Чи ясна його глибина.

Виносиш на світло, в свідоме,
Всі таємниці життя,
Всі що-найтонші залони
Настрою, думки, чуття.

В серцях засипаєш провалля,
Виринаєш терні й бур'яни,
Щоб завжди вищим моралям
Місце давали вони.

Торкаєш у різних душах
Що-найтонших струн-тетив,
Робиш їх рідних і дужих,
Гуртуєш їх в колектив.

Наставляєш на діло корисне
Рядками ритмованих слів. —
Хвала тобі, вільна пісню,
Оздобо нових віків!

1925 р.

Дитирамб водоспаду.

(За І. Голем).

Води і люди!
Ви вічний, могутній рух!
Нестримні діти природи,
Спонука спонук.
Ви — дух!
Ви — сила!
Води і люди.

Ні гори, ні скелі —
Не стримають ваших
Стромих доріг,
Не вдержать навальний ваш біг —
Ні простори пустелі,
Ні примари богів угорі,
На хмарній небесній стелі.

Не вдержаться гори,
Де ваша сила пройде —
Звуться сині простори,
Бог упаде, —
А рух ваш не згасне ніколи,
Ніколи!..
Ніде!..

Перед променем вашим —
Кришиться криця,
Креміль, граніт, —
Перед поглядом вашим —
Зникає запона тисячоліть, —
Перед голосом вашим —
Мовчання смерти стоїть —
Розкриті—одверте.

О, водоспаде,
Танцюристе — перлистий!
Зі свого стрімкого
Водяного стовбура
На твердому ґні —
Ти вічно цвітеш свій танок

До сухої землі,
Міліонами струнних гілок —
Міріадами перлів-квіток.

Оддаєшся траві,
Кропиві отруйній
Над рівчаками доріг,
Гониш стрункі водограї
Соковито - зелених пальм догори.
Мерзне дрібна незабудька
В холодній твоїй росі,
А сіра маслина —
Дерево сходу
Мідяними п'юмпами - см'юками
Висисає твоїй сок,
Вічний коханку землі.

Отже-ж і я, —
Я, твоїй безсмертний коханець,
Люба земле моя —
Розлілюся потопою - зливою
По просторах твоїх,
І нестримною повіддю
Людство заллю.

До-нізу!
До-низу з верхів самоти!
Додолу!
Додому лети,
Буйний дунаю!
Шумом кохання,
В долах розтану,
На скелях високих
Оком своїм
Глибінь долин я зміряю.
Розженусь, розбіжусь —
І в море голів увіллюсь,
Де злидні,
Де горе нужденних.

До темних провалів
Поборених, зморених,
Закутих, пригноблених,
До сірих пустель,
До безодень безплідних,
До безкраїх степів - бідняків,
До задимлених гаванів вигнанців —
Скрізь розілюсь,

Зіллюся з морем
Зідхань і сліз.

Униз! униз!
До скам'янілого глибу,
В засохлу скибу,
Водоспаде, спустись!
Мушиш слухатись
Вічного трибу:
Униз! униз!

Хто роздаровує силу свою,
Непомітно стає багатцем.
Каскадами вуст,
Джерелами очей
Дарунки свої розіллю —
Я велику любов
Уночі роздаю.

Беріть мою силу!
Беріть її!
Дарую, що маю —
Свою любов!
Буду розтрачуватись до краю,

Знову і знову,
Бо знаю я:
Невичерпані глетчери землі,
Невичерпні джерела серця!

1925 р.

Дитирамб весні.

*„Весно, ти мучиш мене“...
(Ів. Франко).*

Весно! Облудна оmano!
Твоє чародійне вино,
Заправлене соком дурману,
Ми що-року, що-року п'ємо.

Ти повинь свою розіллєш,
Розбуркаєш давнє,
Що впало на дно, —
Захлопаєш хвилями
В наше вікно —
І ми захвилюємось теж.

Ти розцвітаєш, і ми цвітемо
Мохнатими сон-квітками.

Весно, злудна манó!
Що дієш ти з нами?

Твою цілющу, одвічну міць
Ми всисаємо в серце з повітрям,
І пускаєм зідхання за вітром,
Повні глибоких твоїх таємниць.

Ось, підлітки - дівчата
Дивляться в далеч,
У мрійний світ,
Де солодко вабить,
Як мушку на мід,
Криниця втіх непочата.

Так, так, зідхання дівочі!
Знаю ваш сум, ваш сон...
Бо серце і в мене туркоче
З серцями вашими в тон.

Бо й мої замріяні очі
Поглядом ловлять день,
А душа заспівати хоче
Нових, невідомих пісень.

Од дотику сонця
Ми всі тремтимо,
(Десь у серці
Одкрилися рани...)
Весно, облудна манó!
Що-ж це ти робиш із нами?!

1926 р.

Перший мій погляд.

Мій перший погляд дитячий
На заграву сонця впав
І промінь яскраво-гарячий
Мої очі вперше скупав.

Горіли вогні червоні
В чоловічках моїх очей
І сонця рожеві долоні
Доторкались дитячих плечей.

Од ночі сонце втікало
За далекі, сині шпилі
І червоною кров'ю стікало
Крізь повіки; в жили мої.

Стікало краплями в очі
І в серці палало вогнем,
Щоб я не боявся ночі,
Що їде чорним конем.

Тому то червоний колір
До божевілья люблю.
Я бачу в нім подум'я волі
І бунтарну вдачу свою.

З дощем осіннім не плачу,
Не жахаюсь холоду зим,
Бо сонячну кров гарячу
Я в серці ношу своїм.

Бо перший мій погляд дитячий
В пожежу вечірню впав,
І став я палкий і гарячий,
Як очі в сонці скупав.

1925 р.

Будівля майбутнього.

Праця титанів,
Зоряних серць!
Не перестане
Їх вільний герць.
Вісоко тоне
В повітрі мов птах;
Хто-ж тобі, доме,
Виведе дах?

Тендітні й слабі
Проклинають наш труд,
Бо для них у тобі —
Тільки галас і бруд.
Їм ніжних пісень,

І мелодії рим!..
Їм — розкіш Атен,
Їм — гордий Рим.

А що-ж таке — Рим?
Це тлінь віків, —
Його день, його спів
Ще старим догорів.
Наш час не стоїть,
Він летить, а не йде.
Башта найвища
Завтра впаде.

Доки збудуємо
Радісний дім,
Не буде ні башти, ні вас!
У танку молодім
Крутиться час.

1925 р.

Сонце і серце.

Високе сонце! Золотий вогонь
Ти вічно сієш у світі холодні.
Вони беруть тепло з твоїх долонь,
Як жебраки, обдерті та голодні.

Як жебраки, обдерті та голодні,
Беруть вони життя з твоїх долонь,
Хоча й нічим оддячитись не годні
Тобі за твої дарований вогонь.

Але в тобі, бездонне джерело,
Того тепла незглиблені безодні.
І скільки ти його вже розлило
Поміж серця убогі та холодні!

Та скільки-б ти його не роздало,
Не вилляло на всі світи й безодні,
А вічно в тебе бгнене чолб,
Нутро твоє гаряче й до сьогодні!

Роздарував і я свою любов,
Аж серце стало вбоге і студене.
І довго жду, чи не поверне знов
Хоч крапелька тепла того до мене.

1926 р.

НА ВІДПОЧИНКУ

На селі.

I.

Лежать покошені, порожні
Поля безлюдні в даліні, —
Ховаю погляди тривожні,
Бо тут невесело мені.

Бо думку давить і стискає
Вороже небо в вишині,
А в грудях тане щось і тає,
Мов грудка воску на вогні.

II.

Такі-ж убогі ви і прості,
Сумні, покошені поля!
Чого-ж до вас прибула в гості
Душа зажурена моя?

Давно вже ниточка порвалась,
Та, що єднала нас колись,
І гуркіт міст, і крик, і галас
В мою мелодію влились.

Мені чужий ваш дикий спокій,
Безмежна прѳсторинь — чужа —
Бо покохав я вир глибокий,
Де тоне камінцем душа.

Бо на дахах і щоглах міста
Я серце розіп'яв своє,
А ваша ніч — нудьга зловіста —
Мені заснути не дає.

Якесь шемрання невизначне
З села до серця доліта...
Що-дня, як заграва погасне,
Я — безпритульний сирота.

III.

Яка глибока тиша скрізь!
Не шелестить достигле поле;

На свіжо-зрошений покїс
Летять метелики і бджоли.

Єдиний невідомий птах
Вгорі крилом повітря крає,
Мій погляд блудить по степах,
І думка губиться в безкраї.

А лїнь повільна налягла
На всіх, на все, мов сон глибокий,
Давно відвик я від села,
Чужий мені цей дикий спокій.

Бо ні трамвай, ані авто
Повітря рухом не сколише,
І не зворушить тут ніхто
Лїнивої, глухої тіші.

Хїба рогатий чорний жук
Крильцем торкнеться до бадилля,—
Тоді глухий і нїзький згук
Згадає шум автомобіля.

Глухої-ж ночі надворі
Згадаю світло електричне,

Коли засвітять лихтарі
Гнилі тваринки фосфоричні.

Дивлюсь на довгий, голий шлях —
Куди-ж то тягнеться він далі?
Коли-б Віргілій у руках,
Читав-би римські пасторалі.

Такий нестерпний довгий нуд!
Куди подітись од безділля?
Пішов-би по книжці в сельбуд,—
Та ба! сьогодні не неділя.

1926 р.

Два світи.

— Розкажи мені, сивий діду,
Про свої парубодькі дні,
Чи ганяв ти по білому світу,
Як ось довелось мені?

Я бачив далекі країни
(Ганяли мене по фронтáх) —
У вихрах війни і руїни
Забув я свій рідний лах.

Палали вогні повстання —
Поїхав і я на панів...
А потім — воля настала,
(Діду! чого посумнів?)

І я молодими ногами
Переміряв гори й степи, —
Не знаю ні батька, ні мами,
Ми росли, як у лісі гриби.

Тепер по всій Україні
Багато таких, як я,
І в великій одій переміні
Є крапля крові й моя.

Я люблю велетенські заводи,
Залізничі, мости, літаки, —
А ти — «на лоні природи» —
Грієш холодні кістки?

Я приїхав і знову поїду,
Заглядаю в кожний куток,
Не лишаю глибокого сліду,
Не збираю думок і згадок.

Бо не жалко колишнього світу,
За минулим не тужно мені.
Розкажи-ж мені, сивий діду,
Про свої пережиті дні.

— Розповів-би тобі, юначе,
Та чи ти зрозумієш мене?
Ти не знаєш, як вороном кряче
Старече життя сумне.

Розбіглись юнацькі надії,
На дрібниціх розбилися дні...
Ні одної важливої дії
Не вдалося чогось мені.

Натрудив і я свої ноги
Об каміння далеких доріг...
Промайнули давно ті дороги
А не скажу я, скільки пробіг.

І тепер, коли сили немає,
Коли все розгубив без причин, —
Ні про віщо душа не згадає,
Не затужить уже ні за чим.

Це життя мов гнила нетеча,
Болотяна, двіла, мілка...
На серці глуха порожнеча
І втома така важка.

А в тебе — ти більше бачив,
Ти більше див пережив, —
Розкажи-ж мені ти, юначе,
Чи за чимось ти в світі тужив?

Чи гірку відчував огиду
До всього, що було і є?—

.....
.....

Ех! марно-ж ти, сивий діду,
Промарив життя своє!

Вечірнє.

Мить по заході сонця.
Монотонно шумить очерет,
І трава, мов сонна,
Хилиться, клониться...
Спить степ.

Зеленою лінню,
Розтопленим бливом.
Пливе повновода Рось...
І хочеться теплим словом
Зворушити когось.

Чого-ж це ти прагнеш,
Вечірня думо моя?

Тужиш чогось — за чим
Не наздогониш минулого дня,
Не доженеш нічим!

Співай про розбуркані сили,
Будь як широкий степ,
Що на ньому козацькі,
Чи скитські могили,
А над ними — зоряний склеп.

Мовчи про те, що минуло,
Минулі могили мовчать...,
Село ще не спить,
Воно не заснуло —
А стóрожко слухає пісню дівчат.

Хай місяць — мрійник банальний—
Згадає на стёрнях
Татár — монго́л,
Ти слухай, як біля читальні
Сміється з них Комсомол.

Хутко прокинеться вечір.
Не стане історії, дум...

Почнуться веселі,
Радісні речі,
Як молодої діброви шум.

Ой знаю-ж я, знаю,
Чого це ти тужиш,
Запізнена пісне моя!
Що голосом не надолужиш,
Бо що Комсомол — то не я.

Що нудно-марудно
Тягнеться праця...
А так швидко літа летять...
Ех, коли-б мені двадцять,
Або хоч—двадцять і п'ять!

Ні, не мені гомоніти
Про давні та славні дні!
Ще буду шуміти,
Як радісні віти,
І горіти, як буйні вогні.

Тільки-би скинути з себе
Настрій вечірніх хмар,

Безміри степу,
Шум очерету
І лінивої річки чар.

Сили ще стільки,
І запах ще є!
Я — не сумний очерет,
Д'горі, д'горі, серце моє!
Я ще живий поет!

1925 р.

Сон лісів.

Мохнаті зідхання дерев —
Шелест, шурхіт, шум...
А десь недалеко машини рев,
Що розриває цей сум.

У верхках кучерявого листя
Губиться посвист, гнів —
Веселий гудок машиніста...
Вдарив по нервах, і зацівів.

А до вокзалу — вісім верст
По тонкій колії коліс...
Там деколи брязкіт, і гамір, і вереск,
А далі — по давньому — ліс.

Тисячоліття поважний тон.
Це вітер — античний поет —
Грає на струнках струнких сосн
І грубих дубів — на стежці в степ.

Чорні душла ротів
Позіхають — порожні, нудні...
Сядеш на трухлому пні,
Забудеш, чого ти хотів.

А навколо — діди без надій,
Інваліди понурі,
Що забули, чи й були колись молоді
Чи тільки їм снилися бурі.

А колись — боротьба була й тут,
Вихорі рвали буйні зуби,
Там лежав труп, і тут був труп...
Та пройшла вже доба боротьби!

І зараз — задума.... сум. —
Мов сонна пульсує кров...
Прокинеться трохи—і знову:
Шелести, шорохи, шуми....

1925 р.

Осінній вечір.

„Der Ströme Seelen, der Winde Wesen...
(G. Heym).

Плюскоти річки і шелести гаю
Тонуть прозоро в замислений вечір,
Де чисто і ясно, неначе в нетечі,
Горючі осінні ліси дотлівають.

Плинуть хмаринки у течінь гарячу,
Де сонце на заході обрії стрічає,
А сиві верби галузки печали
Схилили в воду і довго плачуть.

Вже вересневі дощі сполоскали
Нив непривітних поорані смуги,

А коси березок, що жовтими стали,
Розчісує вітер гребінчиком туги.

Вечір осінній — спокій прозорий,
Обрій глибокий, мов очі дитині.
Далеко на сході вже дивляться зорі:
Коли-ж той вечір погасне в долині?

За літом не плачу, за днем не зідхаю,
Я серцем сміюся, бо жаль не доречи.
Як верби з одчаю—я рук не ламаю,
Хай гине літо! хай гасне вечір!

1925 р.

Осінній мотив.

І знов я стою
У пожовкlim гаю,
Що серцю про старість нагадує,
А зісохле і тліє
Листя осіннє
Крутиться й падає,
Крутиться й падає...
В душу мою.

І що-мить моє серце щемить
Од натуги осінньої туги,
Бо знову до серця
Шелестом б'ється
Одірване листя,
А серце тремтить,
Воно б'ється і рветься,
Йй за листям пожовкlim летить.

А в садках,
Що відходять у тишу,
Кров'ю горить
Золотаве вмирання,
Ходять алеями тихі зідхання
І видвіле листя на гіллю колишуть.

Завмерло кохання
Між с'бсон крислатих,
Зараз там холод осінній
І випрілий запах...
Зелена гагузка
Махнула, мов хустка,
Комусь на прощання.
А на безлюдних стежинках,
Покритих мерц'ями,—
Німа самота
І запушена пуста.

Я самотний стою
У пожовклім гаю,
Зідхаю, —
Вдихаю і п'ю,
Легені наповнюю

В'ялим повітрям —
І на захід,
За сонцем у путь,
За шелестом вітру
Пускаю зідхання
І тугу мою.

Я замовк і стою
У пожовклім гаю,
Де що-хвилька
З осінньої гілки
Бряззові сльози падуть.

І що-мить
Моє серце щемить
Од натуги
Осінньої туги,
Що її до весни,
До весни не спинить,
Доки зеленню гай
Не одягнеться вдруге.

1926 р.

Над морем.

Похмурий, гордий кобзарю,
Море понурих дум!
Шумом летить попід хмару
Рокіт розгойданих струн.

Ні, то не Чорне море,
Не біла пінява хвиль! —
То струн голубих перебори,
Дум стародавній стиль.

Вічно-поважні гори,
Весела зелень верхів —
Заслухані в синє море,
Як кобзарський спів.

Стоять кипариси горді,
І мрійно дивляться вниз,
Де буряні, довгі акорди
Громом грози пронеслись.

Поєми пам'ятні Понту!
Про вас гомонів Гомер, —
Колись ви гули Ксенофонту,
Так, як мені тепер.

Буряні бороли бардів
Покрили рокоти струн, —
Море! похмурий кобзарю
Довгих лицарських дум!

Далекі заклики.

(Фрагменти)

I.

Прозора мла довкола,
В задумі деревів...
Над морем захолола
Хмаринка льодовів,

З замисленого парку,
Далеко від людей,
Дивлюсь на білу хмарку
Крізь прісвіт голубий.

Як вітер шелевіє
Між листям угорі,
Встають нові надії
І спогади старі.

І заклики далекі
З далекої землі,
Летять, мов ті лелеки,
Мов легкі журавлі.

II.

«Забудь за бурю й за турботу!
Забудь любов, і страх, і гнів!
Хай серце буде — крига льоду,
Щоб тільки дух полуменів.

Лети в світі за вільним льотом
Одвічних зір, ясних вогнів,
Ти будь співдед, ти будь пророком
Минулих і майбутніх днів!

Угору дух, у вічність очі! —
Хай зникне з обрію земля,
Нехай бренять слова пророчі,
Мов журний клекіт журавля».

III.

Ні! я ненавиджу спокій!
Краще вже вихор і вир!

Хай бурі та буйні потоки
Зів'ються й поллються в простір!

Ненавиджу плоскі порядки
І лінії рівних доріг.
Хай через кручі й рогатки
Летить мій нестримний біг!

Люблю підійматися вгору
І раптом — падати вниз,
Знаходити знову опору
І бігти крізь гори й ліс.

Люблю провалля і скелі,
Де грають веселі струмки —
Розгублені в горах оселі,
Оази і дикі піски.

IV.

Нема спокою без турботи,
Нема життя без чорних бур, —
Бо серце може й захопоти,
Як на воді холодна хмур.

Коли ні крихточки любови,
Ні зненависти, ні страху, —
То про красу не буде й мови
На вбогім життєвим шляху.

О, люба земле, рідна земле,
Пилинко в бурі світовій!
Даєкі заклики даремні, —
Бо я до смерти — тільки твій.

1926 р.

HEIMWEH.

Heimweh.

Десь до осель далеких,
Аж за Дністер і Збруч,
Летить наш тужний клекіт,
Як журавлиний ключ,
Летить, як той трикутник
Над зеленню озер,
До друзів незабутніх,
До стомлених сестер.

До нас їх крик донісся
І зойк їх прилетів,
Як невесела пісня
Невільних наймитів.
З-під панських оборогів,
З просяклих кров'ю пілъ

Несеться довгий стогін
Про їх нестерпний біль.

Куди-ж той сум подіти?
До кого понести?
Ми наймитів тих діти,
Тих наймичок брати.
Як нам плачів не чути
За сотні довгих миль,
Коли просвердив груди
Різкий колючий біль?

Його ми й тут зібрали
На вільному степу,
Мов кулі й самопали
На люту боротьбу.
Браті мої в неволі,
Батьки мої в ярмі,
Ще бути там, на полі,
Запеклій боротьбі!

Тоді то принесем ми
На гони панських нив —
До тебе, люба земле,

Свій переможний гнів.
Розтрощим ваші ярма,
Розвієм зойк і біль;
І зникне штик жандарма
Із наших вільних піль.

До гір, до сел далеких,
До кинутих земель
Нехай летить наш клекіт,
Як вічний журавель.
До друзів незабутніх,
До стомлених сестер —
Летить мов ключ-трикутник —
За Прут і за Дністер.

З-за буйних річок...

З-за буйних річок, де степ і воля,
За панські межі, де гніт і кров,
До тебе, темна, голого гола,
Летить за вітром моя любов.

Де в тюрмах гинуть брати і сестри,—
В очах зневіра, а в серці біль,—
Хай буде буря—той гніт рознести,
Хай прийде ще раз рішучий біій!

Хай пронесеться потоп широкий
По наших селах і вздовж, і вшир!
Не вірте в згоду! не вірте в спокій!
Не вірте в довгий облудний мир!

Тобі, нещасна, голого гола,
Не довго ждати ясних вогнів.
По наших горах, по наших долах
Горить ненависть, палає гнів.

За панські межі, за Збруч і Дністер
До вас лунає мій братський клич:
Ловіть ознаки! Чекайте звісток!
Гартуйте зброю в бурхливу ніч!

З-за буйних річок, де степ і воля,
За панські межі, де бряк оков,
До тебе, темна, голого гола,
Летить на захід моя любов.

1926 р.

Черемош.

У великому місті,
Серед степів,
Як на серце насунеться сум,
Я чую твій рокіт,
Твій вільний спів,
Я чую твій вічний шум.

З льодових верховій,
З полонін Чорногори,
В романтичнім дикім краю,
Несеш ти на доли
Гудульське горе
І вічну тугу свою.

А в тій тузі,
В великому смутку,
Я впізнаю і ловлю
І спогади друзів,
І ту незабутню
Молодість буйну мою.

Я нудьгую без неї
Як хатній вазон,
Що листки простягає до світла, —
До тебе що-ночи
Злітає мій сон,
Гудуліє привітна!

Я не знаю, що значить твоє ім'я...
Бо не знайду ніде в словнику, —
Але думу твою —
Добре вгадую я,
Таку рідну мені
І глибоку таку.

1924 р.

С п о м и н .

I.

Скільки, скільки довгих років,
Років горя і турботи,
Проминуло з того часу,
Як по горах я ходив!
Чотирнадцять довгих років...
А в душі моїй ще й досі
Дзвонить стогоном скорботи
Тужний пам'ятний мотив¹⁾.

---

¹⁾ Пам'ятний мотив—мелодія гуцульської пісні про опришка (розбійника) Олексу Довбуша, що був гуцульським месником за всі кривди бідного люду. Діяльність Довбуша припадає на часи гайдамацького руху на Надніпрянщині.

Наче я ще й досі чую
Звук скорботної флюяри²⁾,
Що старий вакар³⁾ пускає
За вівцями по ґруні⁴⁾;
Наче й досі зачуваю
Голос матери старої,
Що про Довбуша співає
За куделею мені.

І вижаються малому
Чорні постаті опришків,
Що на Косів⁵⁾ чимчикують⁶⁾,
До Вижниць, чи до Кут,
А між ними—славний калфа⁷⁾,
Збуй-легінь⁸⁾ Олекса Довбуш...

---

²⁾ Флюяра—велика сопілка, що має голос флейти.

³⁾ Вакар—головний пастух у полонині (на пасовиську гірському).

⁴⁾ Ґрунь—похила гора, непоросла лісом.

⁵⁾ Косів, Вижниця, Кути—перший, це містечко, два другі—міста над Черемошем.

⁶⁾ Чимчикувати—швидко йти, поспішати.

⁷⁾ Калфа—проводир, отаман, ватажок.

⁸⁾ Збуй-легінь—дужий парубок.

Люту помсту він готує
За залізо панських пут.

Впізнаю його одразу:
Байбарак⁹⁾, черчені гачі¹⁰⁾,
Дубелтівка¹¹⁾, і тобівка¹²⁾,
Ще й блискучий топоредь.
Погляд блискавкою грає,
А за чéресом пістолі —
Не одній поганій лєнці¹³⁾
Гримнули вони: кінець!

Капелюх ув оґальонах¹⁴⁾,
Пистик¹⁵⁾ павиного пір'я —
Чи-ж не гідна це оздоба
Отаманській голові?
У руках — ведмежа сила,

---

9) Б а й б а р а к — кожушок з довгими рукавами.
10) Ч е р ч е н і г а ч і — червоні штани з до-
машнього сукна.

11) Д у б е л т і в к а — рушниця з двома цівками.

12) Т о б і в к а — шкурятяна мисливська торба.

13) «Л е н к а» — людина, одягнена по панськи,
пан.

14) О г а л ь о н и — бляшані прикраси на капелюсі.

15) П і с т и к — жмуток.

Груди — спіж¹⁶⁾, а дужі ноги
Незатертий слід лишають
На отаві лісовій.

II.

Ходять шопоти лісами,
Шелестять високі трави,
Дзвонять сосни і смереки¹⁷⁾,
Верховинський бір¹⁸⁾ гуде, —
Весело журчать потоки,
Бёркут¹⁹⁾ високо кружляє —
То наш Дóвбуш, наш отаман,
На криваву справу йде.
То не сосни, не ялиці,
Не тонкі, стрункі смереки,
То співає веретено
В вутлій маминій руді,
В каглі²⁰⁾ вихор завиває,

---

16) С п і ж — чавун.

17) С м е р е к а — чорна піхта, що росте в Кар-
патах.

18) Б і р — молодий, густий ліс.

19) Б ё р к у т — Карпатський орел.

20) К а г л я — вивід для диму.

Дика фúфела²¹⁾ лютує,
Каганець блищить з опецька²²⁾,
Кіт мурлице на печі.

То снується довга нитка
Ніччю з білої куделі,
Що еднає чорні думи
З мріями веселих днів;
І снується довга казка
Про опришків, чорних хлопців...
Чом не золота оздоба
Чорних заробітних днів?

Витвір мрійної уяви,
Що любовно накидає
На страшні криваві справи
Лидарський, містичний флер²³⁾.
А слова тієї пісні
І мотив її тужливий
Змучену, зболілу душу
Заколихує й тепер.

1925 р.

²¹⁾ Фúфела—снігова завірюха, заметіль.

²²⁾ Опецьок—краєчок печі.

²³⁾ Флер—колір, серпанок.

Отчизно дорога!

Пам'яті

Володи мира Кобилянського.

Отчизно моя дорога,
Мріє великої туги!
Чи колись моя трудна нога
До тебе навернеться вдруге?

Чи на скелях, на грудях твоїх,
Змучене серце спочине,
І полетиться безжурний сміх,
Щирий такий, без причини?

Ти снишся мені уві сні
Розкішна, зелена колиско,
І часом здається мені,
Що ти осьде, що близько.

І здається тоді, що нема
Поміж нами кордону.
Почекай лишень — згине зима
І весною повернеш додому.

А встану... Де дівся той сон?
Розтанули сині гори!..
Ні плаїв¹⁾, ні ґрунів, ні сосон!..
Тільки степ та простори.

Ні плаїв, ні ґрунів, ні сосон!..
Не запахне смерека,
В бутині²⁾ не спалáхне вогонь,
І така ти далека!

Стою один серед степів,
Як без рідного друга...
На заході день догорів,
Вже гасне кривава смуга.

---

¹⁾ Плаї — гірська стежка.

²⁾ Бутин — місце, де оброблюють дерево для сплаву.

Стою один серед степів —
Це в мене отчизна друга...
О, краю наруги, країно рабів!
До тебе летить моя туга.

Повіє вітер з верхів'я гір
І вдарить у серце докором:
«Ти покинув рідню і вбогий двір
На нужду, на ганьбу́, на сором.

Ти покинув братів, ти забув сестер,
Проміняв їх на вільні простори...
Хіба-ж серце твоє не боліє тепер?
Воно вбоге-ж і хворе.

Воно вбоге і хворе, як я —
Прибита твоя Буковина,
За тобою тут тужить що-дня
Більша твоя половина».

Отчизно моя дорога,
Мріє великої туги!
Коли-ж моя трудна нога
До тебе повернеться вдруге?

1921 р.

МИНУЛИЙ СОН

Минулий сон.

Довгі віки промайнули,
Наче кошмарний сон, —
Пройшов, потонув у минуле
Тисячолітній полон.
Кому-ж до кінця-б не набридло
Бути голодним тяглом,
Бідлом убогим,
Нічим волом?

За яку-ж це ми ласку
Тягади панську коляску
Смердом смердючим,
Повзучим червом,
Вічним рабом?
Ох, і в'їлася в тямку
Наша понура бувальщина!

Княжа займанщина,
Рідна гетьманщина,
Ще й на останку —
Проклята панщина!

До вечора з ранку,
А з ранку до ночі
Тягнули ми «лямку»
На плечах робочих...
Така наша доля
В минулих віках.

Вічне рабство,
Вічна неволя —
На руках ланцюги,
Ланцюги на ногах...
Або стій серед дикого поля,
Дивися на чорний шлях —
То плуг, то шабля в руках.

Скільки-ж то хмар
Затягало наш обрій!
Гостили ми скитів,
І слухались готів,

Гунів та обрів,
Половців, торків, татар...
Скільки тих чорних хмар!

Та не так оті орди
Як власний тятар
На нашій похиленій спині
Од тисячоліття й до нині.
Князівство прегорде,
І панство й шляхецтво,
Пошівство й чернецтво —
Ще й батюшка-цар.

Ще й досі рокоче
У крові рудій
Спадщина довгих століть.
Ще бачать очі —
Примара стоїть
І згинуть не хоче, —
Чекає, що питиме
Кров і наш піт,
Коротати нам дні
І збавляти нам ночі.

«Троянові були віки,
Минули літа Ярослава»...
Грабіжницькі, дикі полки,
І кров'ю окроплена слава.

«Князі кором'я мечем
Сами між собою кували»...
І падали стріли дощем,
А смерди снопами лягали.

І довго віки відтоді
Тягнулась війна та незгода,
Що кожній кочовій орді
Одкривала широкі ворота.

«Тоді по українській землі
Вже ратаї рідко гукали,
А часто на чорній ріллі
Ворони та галки кричали.

«І гинуло наше добро
За панської тії сваволі —
А скільки-ж то люду лягло
Кісткми на потоптанім полі!»

Так тужно співають
У нашій душі
Невольницькі думи,
Козацькі плачі, —
Кигичуть чайками
На синьому морі,
А на степовому,
Широкому полі
Плачуть так само
Сичі уночі.

«Як од Кумівщини
Та до Хмельниччини
Як од Хмельниччини
Та й до цього ще дня,
Як на нашій славній
Землі українській
Та добра нема»...

Лихо татарщини,
Вихор литовщини,
Панщина лядчини,
Темінь московщини —

Все в нас було-прогуло,
І тужним мотивом
У пісню лягло.

Бували навали й пожежі,
В музейній одежі
Гулила гультяйська козаччина —
Боронила од «нехристия» межі,
А села й містечка палила,
У крові топила...

Наша бувальщина,
Кров'ю позначена,
Кров'ю й закінчена.
Завершила-ж її
Коліївщина,
Розпач душі —
Гайдамачина!

«Ой біда, біда, не гетьманщина,
Надоїла нам вража панщина!
Тая панщина та шляхетчина,
Польща та Москва ще й Туреччина!»

Ой, були-ж, були
Дуки-срібляники,
Гнули нас у три погібелі,
Ой, були-ж, були
Голота-безштаньки
Ще й Хвеськи Андібери.

Та взяли, взяли
Дуків-срібляників
За козацько-шляхецького чуба, —
Та й діждалися
Голота-безштаньки
Ще й великого чуда.

Розкотилися,
Порозбіглися
Вороги, тії дуки,
А голоті тій
Залишилися
І степи й луги,
І всі луки...

Промайнуло вже хмарне минуле,
Кошмарний розвіяно сон —

Закінчено довгий полон,
Століття у вічність майнули.
А зараз по селах веселих,
Не бидло, а вольні люди —
Забули про пана, про лан...
Хіба лишень внучка
В старої бабусі
Питатися буде:
— Бабусю!
А що воно — пан? —

Зросте незотруєна молодь
І будуть радіти батьки; —
Забудеться скрута,
Нестаток і голод,
Щасливі настануть віки.

Гудуть уже діти в школі,
І кожне — брентить, мов бджола...
В веселім гурті, в комсомолі
Збирається молодь села.

Чому їм тепер не радіти,
Не співати бадьорих пісень?

Великі, нові заповіти
Оздоблюють радісний день.

Ми дітям залишимо в спадку
Кров'ю здобуте добро, —
Перемогу свою даємо.
Живи, наш надійний нащадку!
Краще учись і роби,
Ніж батьки та діди,
Що віками носили ярмо.

1924 р.

ЛІРИКА СКРУТ І ТУРБОТ

Лірика скрут і турбот.

1.

Не про сині волошки дівочих очей,
Не про білі лілеї долонь...
Од солодко-ніжних і тужних речей
Давно вже я став осторонь.

Впав під попіл на дно
Неспокійний вогонь,
Що мрійну ловив далечинь...
Погасає?.. Нехай!
Бо сьогодні йому
Залишилось одно:

— завмирай!

— захоłoń!

— відпочинь!

Хай вмирають невдахи,
 Переводяться мрійники,
 Що свідомо знижують льот,
 Як над морем натомлені птахи.
 Але де-коли втома
 Знову так тягне до лірики,
 До вбогої лірики
 Злиднів, скрут і турбот.

«Замовкай!
 Замовкай, моя пісне!
 Про чулі серця вже не мар!
 Хай давить нестерпно,
 Хай настрій мій тисне
 Мов камінь-тягар.

Хай терпить серце!
 Хай терпне воно!
 Бо з якого-ж тепер джерела
 Зачерпне цілюще вино?
 Де відпочине хоч-би на мент?»

Бренить оця пісня зневіри
 На струнах колишньої ліри:
 «Не пролетар я...
 Інтелігент!»

Мов згряя примар,
 Що в темряві зросла,
 Обступили буденні турботи,
 Позбігались на герць до поета
 Як вампіри розтерзаних серць,
 Розкинули всюди тенета,
 Затягнули дупкого вузла.

Сарказмами скривлений рот,
 Серце — роз'ятрена рана...
 Руки і ноги — холодний льод,
 І кожна думка — мов п'яна.

Турботи висушують кров...
 Без кінця... без перерви,
 Засмоктують душу...
 Висотують нерви.

Голод мій світ розколов, розбив на черп'я.
Од гуркоту глухну, сліпну од світла..
Я мушу!.. Я мушу знізити льот!..»

4.

Кому-ж тепер
Твоя лірична сповідь?
Для кого-ж цей
Такий нестримний спів?
Коли навколо вир,
Коли навколо повідь,
Що затопила просторінь степів.

Аджеж пісня одя фахівцям нецікава,
А для маси вона — горобця «цвірінь»...
Буйна вода
Вже змела, сполоскала
Головешки нудних особистих квилінь.
Ти крізь бурю кричиш,
Крізь вихор гукаєш до когось,
Кличеш, благаєш когось, —
А шум водоспаду,
А гамір народу

Приглушує голос
Твоїх безпорадних сльоз.

Не квили, не тремти,
Як од вітру бадилля,
Що безсилля додолу гне!
Затопила світи революції хвиля,
Закрутила в собі і тебе, і мене.

5.

«Так, так!
Не підходь ні до кого з журбою,
З гримасою болю
І чорною масою дум!
Прикривай золотою габою
Свою скруту і смуток,
Розпуку і сум.

Залишай в своїй темній коморі,
Де голод, холод і цвіль,
Свої злидні та горе,
Надірвані нерви хворі,
І вутлих легенів біль!
Хай грає усміх привітний

На сполотнілих устах,
Бо кого це болить,
Що ти безробітний?
З каменю люди,
Камінь — міста...

Будь гострий, як влучний дотеп,
Кидай навколо крилаті слова,
Хоч під грудьми нявкає котик
І з болю тріщить голова.

А дома, як замість вечері
Вип'єш свій вічний чай,
Розмалюй собі сам на папері
Свою скруту і смуток,
Одчай і печаль.

Тільки знай:
Не винось їх із дому! —
Про заробіток забудь!
Не показуй, будь ласка,
Ніколи, нікому, —
Бо скажуть:
— Для кого ця казка?
І, повір, — засміють!»

Незбагнута туго, чого ти прийшла?
Чого тобі знову од мене?
Я чую твій голос, мов плюскіт весла,
Що хлюпає в серце студене.

Цей час гомінкої борні —
Не для тебе, ой ні! не для тебе.
Елегійних прикрас тут не треба,
Непотрібні зідхання марні.

Питаєш, куди тобі йти?
Де в хвилини трудні супочинок?
Не питай!
Свого серця тобі
Зараз ніхто не одчинить.

Лети на холодні поля,
Де грають ворони та круки,
на осінні сади,
на покошені луки, —
Там спочиває чорна рілля,
Там відпочинеш і ти.

Де марять крізь сон полудня
Лози над лоном води,
Отам ти, моя незабутня,
Знайди самотну оселю,
Й осінню куделю пряди!

Оплакуй останню зелень
Безлюдного, сонного лугу...
Чого тобі зараз од мене,
Настирлива туго?

7.

Одмахали крильми лелеки,
Одлетіли в далекий край...
О життя невеселе,
Непривітне, нелегке!
Зболілого серця не край, не край!

На горизонті без сонця холоне
Неба прозорий край...
На гілках посідали ворони
І каркають, крячуть:
— Літові край, радощам край!

8.

Будні, безрадісні будні...
Ганчір'ям з неба висять.
Вийду в алеї безлюдні,
В облетілий осінній сад.

Сяду на зламану лавку,
Цигарку скручу, —
І зіпрусь на селянську палку,
Як лідар-сам на мечу.

Не двігуть уже квіти на клумбі,
Прибив їх осінній дощ...
Горобці на забрудненій тумбі
Гомонять, як мітинг на площі,

Ще ходять по парку тополи
Струнких жінок і дівчат,
В їх рухах — радощі волі,
Але-ж очі мої мовчать.

Пасмо вечірнього сонця
Вже літа не воскресить,

А тїнь моя з вечером клониться —
Цить, моє серце, цить!

Пробігають вечірні хвилини,
Пробило шість годин..
А з-за річки, ген-ген, із долини
Насувається сивий дим.

Пройшло непомітно літо,
Ще трохи — і осїнь мине,
А серце моє не зогріто,
І зима заморозить мене.

Чого-ж до парку прийшов ти,
В сумний і самотний сад?
Завтра закінчиться жовтень,
Холодний іде листопад.

1924 р.

РІЗНЕ

Дівоча туга.

Голосом горлиці
серце туркоче—
тремтить, як оголена
гілка в гаю...
О, моє бідне,
стурбоване серце,
як зустрічаєш ти
весну свою?

Біле, пругке—
моє тіло дівоче—
блискуче мов перший сніг,
зворухнулося,
затріпотіло,

як перший листок молодий...
Затремтіли тонкі волоконця
що-найтонших нервів моїх.

Од променів сонця
розтанув мій сніг,
і тоскно, і млосно,
і тужно мені...
Скажи-ж мені, весно,
чим напоїла ти,
чим отруїла ти
нерви мої?

Весно! Ти жінка —
хитра, як ми.
Ти чарівниця землі.
Ти знаєш—розгадуєш
мрії дівочі,
ти одкриваєш
серця молоді...
зраджуєш всі таємниці мої.

Ми чуємо, знаємо
владу твою.

Весело грають потоки,
стелеться ряс у гаю,
уверх підіймаються соки—
і всі ми спросоння,
мов п'яні блукаємо —
і я не твереза
з постелі встаю...

Горять мої щоки,
хвилюється груди...
До кого зідхають,
кого вони ждуть?
Непевна ти, весно,
заплутана весно, —
темна-таємна,
твоя каламуть!

Сполохано слухаю я,
підвівши здивовані очі,
як б'ється півсонна земля
в обіймах гарячої ночі.
І всі ми дівчата в цей час
неспокій тамуємо в грудях...

О, весно! Це ти серед нас —
шумиш і в деревах, і в людях.

Я змучена, стомлена —
ночі не сплю,
мов непритомна
з постелі встаю —
чогось моя воля надломлена.
Я не встаю... не встаю...
Прийде буряний вихор,
закрутить душу мою.

Туга наповнила
трави та квіти,
соком червоним
забарвила кров, —
а все, що прекрасне,
що любе на світі —
то все через тугу,
весну і любов.

Як радісно в серці
відчутти весну,
почути замріяний голос,

що кличе кудись!
Кохати, зідхати до когось,
і вабити в маревах сну
зеліянний образ,
що мусить явитись колись.

Приходь!
Для тебе розвилась
дівоча краса!
Приходь!
Розпелася пахуча коса,
Приходь!
До грудей прихились головою!
Я тужу за тобою...
Приходь!

Що-дня—все ближче старість,
Що-дня—все ближче осінь...
Приходь! Я довго жду.
Доки журчать потоки,
доки палають шоки, —
приходь! Я жду, я жду!
Що-дня ми старієм і в'янем—
приходь, доки серце в цвіту!

Голосом горлиці
серце туркоче,
тремчу, як оголена
гілка в гаю...
О, розхвильоване
серце дівоче!
хто заколише
тугу твою?

О, моя остання світла мріє...

О, моя остання світла мріє!
За тобою мій співучий льот.
Може ще раз промінь твій зогріє
І розтопить кількалітній льод.

Ти вкриваєш м'якою імлою
Мій осінній неспокійний сон...
Я так тужно тягнусь за тобою,
Як зимою крізь вікно вазон.

І уста в жагучому тремтінні
Притуляю до тонкого скла,
І збираю тремотливі тіні
Деревин, що ти повз них пройшла.

А мій погляд—боязливий злодій, —
За тобою... за тобою в слід.
До країни золотих мелодій,
До минулих молодечих літ.

Нижних весен незабутні зграї,
Виринайте, встаньте з забуття!
Хай самотнім серце не вмирає,
Як на бруку вбогий сирота.

Бо що-дня, як заграва погасне
І одійде мій турботний день,
Серце стане холодно-нещасним
Серед білих снігових пустель.

О, моя остання світла мріє,
Хто розтопить думи крижані?
Як не ти, то хто-ж його зогріє,
Буде сонцем бідному мені?

Перед осінню.

Люба! Літо минуло.
Осінь холодна йде...
А мені з тобою зустрітись
Не довелося ніде.

Де ти тепер—не знаю.
З ким ти проводиш дні,
Що на мої привітання
Не відповіла мені?

І тільки спомину промінь
Єднає наші думки;
А туга до серця дзвонить,
Як дотик твоєї руки.

Довго на тебе ждав я,
І жеврів огник надій—
Тлів од зеленого травня
По серпень золотий.

Вставало сонце на сході...
День був не мій, нічий.
Тільки-б єдиний погляд,
Один промінчик очей!

Тільки-б єдиний погляд,
Як сонце літнього дня!
Зраділи-б разом зі мною
Повітря, сонце й земля.

Гриміли грози та бурі,
Плакав і хлинав дощ...
Чи то-ж не мої були сльози,
Як горло схоплював корч?

А хмар темносірі смуги
Тягнулись на захід кудись...
Хіба-ж мої вісники туги
До тебе не донеслись?

Інколи буйний вітер
Листя зривав із топіль —
Розліталось те листя по світі,
А тут залишався мій біль.

Люба, куди його діти,
Коли віддурались вітри?
Посилав я свій біль до тебе,
Як до матери, як до сестри.

Але ти — далека, далека,
Як веселка, що воду п'є...
І знов поверталася спека,
Що серце в'ялила моє.

Поверталася давна туга,
Обгортала мене самота...
О, як важко без рідного друга
Нести непривітні літа.

Як знову настане осінь,
Куди я подіну свій сум?
З ким-же ділити я буду
Райдугу світлих дум?

Небо чуже, вороже...
Порожня, гола земля...
Чи-ж вона зрозуміти може,
Чого так сумую я?

Ти одна, ти одна зрозумієш,
Ти на світі — одна не чужа,
Бо разом із моєю горіла
Весною твоя душа.

Люба! вже літо минає...
Холодна осінь іде,
А нам із тобою зустрітись
Не довелося ніде.

Ти на мої привіти
Не відповіла мені...
З ким я почну коротати,
Похмурі осінні дні?

Вночі на вулиці.

Тускло лихтар мигоче,
Наче крізь чорний шовк,
Будинки заплющили очі
І вулишний гамір замовк.

Давно продзвонив біля парку
Порожній трамвайний вагон,
Вартовий докурив цигарку
І голову хилить на сон.

Відпочивають дороги,
Сплять тротуари і брук,
Бо не топчуть колеса і ноги,
Не глушать їх крик і гук.

Лягла сірокрила втома
На схили сонних дахів.
Щасливий, хто в себе дома
Осіньню хату нагрів.

Збитошні вихорі з поля
Ввірвалися в цей квартал.
Отут їм утіха і воля
Справляти свій довгий бал!

А ось під холодним муром
Хлопчина, сільський злидар,
Поглядом нудно-понури
Ловить нічний лихтар.

Од холоду тіло зібгало
В брудний, обдертий клубок.
Він за день дощовий немало
Продрог, промерз і промок.

Щасливий, хто в теплій постелі
Про завтра мріє вві сні
І бачить пригоди веселі,
І чує веселі пісні.

А хлопець на розі дилькоче
І так винувато замовк,
Що тільки блимають очі,
Наче з логівиська вовк.

Вітер засмикав волосся
І холодом гладить чоло...
Вчора йому довелось
Покинути рідне село.

Там не було чого їсти,
Кожен од хати гнав,—
І ось, у далекому місті,
Холод його наздогнав.

Догнав його в місті холод
І голод за серце ссе,
А великий, байдужий город
Забув уві сні про все.

Та як-же хлопчині забути
Жебрацьку торбу в руді?
Такі-ж безсердечні люди,
Такі непривітні всі.

Тут усі і все проти нього:
І ніч, і вітер, і дощ.
А не зворушиш нікого,
Плач собі, скільки хоч!

Вороже блискають очі,
Наче з логóвиська вовк.
І тускло лихтар мигоче,
А небо, як чорний шовк.

Молодим співцям.

Сонячні панелі, ранки золоті, —
Що-ж ви невеселі, друзі молоді?

Звідки в вас ті жалі? Звідки той мотив?
Вам одкриті далі неймовірних див.

Ні за чим тужити—перед вами світ!
Вами не прожито й трьох десятків літ.

Киньте непотрібний і нудний мінор!
Задзвоніть як срібний, як веселий хор.

Хай квилить і плаче про важкий тягар,
Хто в душі і вдачі—люмпенпролетар.

**БІБЛІОГРАФІЯ
НАДРУКОВАНИХ ТВОРІВ
ДМИТРА ЗАГУЛА**

(Липень 1906—травень 1927 р.)

Псевдоніми й криптоніми

Д. Загула.

- І. Майданський* (публіцистика політична).
І. Майдан (критичні та теоретичні статті).
І. Підірський (політичні статті).
М. Сучасний (вірші й популярні статті).
С. Юрась (переклади, популярна література).
Б. Тиверець (критика й теорія письменства).
Д. Буковинець (статті інформаційні).
Буковинський (кореспонденція в американських часописах).
М. Сулаліт (вірші 1912—1914 рр.).
Ю. С. і Д. Ю. (критика, одзиви, репортаж).
Д. З—я. (вірші 1913—1914 р.).
Д. З. (короткі замітки про новини літератури).
І. М. (короткі рецензії й одзиви).
М. І. (те саме).
Друкуватись почав у 1906-му р., коли вперше (в липні місяці) черновецька газета «Буковина» вмістила вірш п. з. «В простори».

І. Поезія.

А. Окремі видання.

1. *Мережка*, Чернівці 1913 р. Збірка віршів, вміщених у газеті «Нова Буковина» протягом 1912—1913 рр. Видання газети «Нова Буковина», стор. 62 (тираж 150 прим.)
2. *З зелених гір*, Київ 1918 р. Збірка віршів, написаних протягом 1914—1915 рр. Вийшла з друку в листопаді 1917 р. Видання тов-ва «Час», стор. 160 (тираж: 10.000).
3. *На грані*, Київ 1919 р. Збірка віршів, написаних протягом 1915—1918 р. Видання вид-ва «Сяйво» у Києві. Сторінок 48 (тираж 1200 примірників).
4. *Марія і Мара*, Відень—Чернівці, 1921 р. Збірка віршів, передруків з «Митуси», «Мистецтва», «З зелених гір» та инш. Появилась без відома й згоди автора, накладом «Промінь» з передмовою О. Гридая. Число сторінок і тиражу авторові невідоме.

5. Наш день, Харків 1924 р. Збірка віршів, написаних протягом 1920—1924 рр. Накладом Державного видавництва України, сторінок 50 (тираж 3000 прим.)

Б. По журналах, альманахах, збірниках і газетах.

1. Назорей, поема, розділи I—V в «Нова Буковина», Чернівці 1913 р.

2. Думки й пісні, цикль поезій, в «Нова Буковина», Чернівці 1912 р. 56 віршів.

3. З рідного поля, цикль віршів, у «Літературно-Науковому Вістникові,» Київ 1917 р., книга IV, стор. 96—98.—7 віршів.

4. Червоні блиски, цикль віршів, у «Літературно-Науков. Вістникові,» Київ 1919, книга II, стор. 138—139.—3 вірші.

5. Roësia militans, цикль віршів, у «Літ.-Науков. Вістникові,» Київ, 1919, книга III, стор. 244—245.—4 вірші.

6. В попелі полумінь, цикль віршів у збірнику «Гроно», К. 1920 р., стор. 24—26.—5 віршів.

7. Із книги Марія й Мара, цикль віршів, у журналі львівському «Митуса», Львів 1922 р. ч. I, стор. 8—10 і ч. II, стор. 41—42.

8. Третій завіт, вірш, надрукований у газ. «Боротьба», Київ 1919 р., ч. 33 і передрукований в альманахові «Червоний вінок», Одеса, 1919 р., стор. 31.

9. Шевченкові: «Ми слухали твої глаголи», однодневна газета в день роковин Шевченка, Київ, 1920 р., видання «Книга», ст. 4.

10. «Я кохаю кралою», вірш у збірнику «Веснянки». Київ, 1919 р., видання Всеукраїткому на день першого травня 1919 р.

11. «Пливуть, пливуть похмурі хмари», «В країні мрій немає горя», два вірші, вміщені в «Літературно-Критичному Альманахові», Київ 1918 р. Видання «Грунт», стор. 15—16.

12. «З високого неба злетів метеор», вірш в «Літерат.-Науков. Вістнику», Київ 1917 р. книга V—VI, стор. 326.

13. «Тихі води зашуміли», вірш в «Літературно-Науков. Вістнику», Київ 1918 р., книга I, стор. 69.

14. «За непроглядною заслоною», «Білий мармур, зніжі стали», «Впала маска»—три вірші, там-же, Київ 1919 р., книга I, стор. 6—7.

15. «Скажи, невтай, таємний демоне». «Сьогодні я не той, що вчора». «Деся там, на триде'ятих горах»—три вірші, там-же, книга VII—IX, стор. 7—8.

16. «Гине день на ножах», вірш у «Мистецтві», К. 1919 р. ч. III, ст. 4, видання Всеукраїткому.

17. «Ранкове сонце», «Чи не марні мари мрії», два вірші в «Мистецтві», Київ 1920 р. ч. I, стор. 15 і 16.

18. «Порозпліталися гірлянди», «Воногровий кінь», «Там де втомно в темній тоне»,—три вірші в «Музагеті», Київ 1919 р. Вид-во «Сяйво» ч. I—III, стор 10—12.

19. Зоря сходу—вірш у часопису «Народня Воля», Київ 1919 р., ч. VI.

20. Над гробом; Наш великдень,—два вірші в журналі «Народня Справа», Київ 1918 р., ч. 16—17.

21. Відозва.—«Нова Громада», Київ 1923 р. ч. 5—6, ст. 18.

22. «Наш день, як маків цвіт»—там-же, ч. 7—8, стор. 27.

23. Бабине літо—«Нова Громада», Київ 1923 р., ч. 9, стор. 4.

24. На полях—там-же 1923 р., ч. 11—12, ст. 2.

25. Майбутнє—там-же, Київ 1924 р., ч. 19, стор. 4.

26. Захід—там-же, Київ 1924 р., ч. 23, ст. 5.

27. Обжинкова—там-же, Київ 1924 р., ч. 26—27, стор. 6.

28. Жовтневий вихор—там-же, Київ, 1924 р., ч. 36, стор. 5.

29. В. Кобилянському в 5-ту річницю смерті: «Втіхи ні крихти», там-же, ч. 38, ст. 7.

30. Привіт жовтневі—«Спілка», Київ 1924 р., ч. 22.

31. На спомини В. Кобилянському—вірш в ч. «Україна», Кам'янець 1919 р., ч. 39.

32. Ворожим городам, вірш в жур. «Глобус», Київ 1924 р., ч. 3.

33. Гімн—прокламація, вірш в журналі «Червоний Шлях», Харків, 1924 р., ч. 3, стор. 22.

34. Трени, вірш у збірнику—декламаторі «Червоний шлях», Харків 1924 р., стор. 215.

35. «Так любить душа одинока», вірш в журн. «Шлях», Київ 1918 р., ч. 10—11, стор. 43.

36. «Кожне серце», вірш там-же, Київ 1918 р. ч. 12, стор. 46.

37. «Як тільки на арфі плачевній» там-же Київ 1919 р., ч. 1, ст. 21.

38. Будка ч. 440. Балада.—«Червоний Шлях» Харків 1925 р., ч. 1—2, стор. 24.

39. Водоспад. Дитирамб.—Там-же, Харків 1925, ч. 10.

40. Марш Червоної армії—«Плужанин» Харків 1925 р., ч. 4.

41. «Мій перший погляд дитячий»—«Зоря», Катеринослав 1925 р., ч. 12.

42. Марійка, балада—«Глобус», К. 1925 р., ч. 6

43. Будівля, вірш—«Глобус», К. 1925 р., ч. 10

44. Минулого сон,—вірш «Глобус», Київ, 1925 р., ч. 18.

45. Сон лісів, вірш—«Життя й Революція» Київ 1925 р., ч. 8.

46. Вечірнє, вірш—«Життя й Революція» Київ 1925 р., ч. 9.

47. Сурмач; Реквієм—без відому автора—

надруковано в журналі «Веселка», Каліш, 1923 р., ч. 11—12.

48. Пам'ятні слова, вірш—«Укр. Щоденні Вісти», Нью-Йорк, 1926 (31/х).

49. Лірика, вірш—«Світ», Львів, 1926, ч. 10.

50. Дитирамб пісні, вірш—«Зоря», Катеринослав, 1926, ч. 14, ст. 2.

51. «За буйних річок», вірш—збірник «Західня Україна», Київ, 1927, ДВУ, ст. 34—40.

52. «Моя сердечна Україно», вірш—Збірник «Західня Україна», Київ, 1927, ДВУ, ст. 34—40.

53. Дитирамб весні, вірш—збірник «Західня Україна», Київ, 1927, ДВУ, ст. 34—40.

54. Сонце і серце, вірш—збірник «Західня Україна», Київ, 1927, ДВУ, ст. 34—40.

55. На селі вірш—збірник «Західня Україна», Київ, 1927, ДВУ, ст. 34—40.

56. «Ходять шопоти лісами», вірш—«Робітниця», Вінніпег, 1926, ч. 11.

57. «Отчизно дорога», вірш—«Робітниця», Вінніпег, 1926, ч. 11.

58. Туга за батківщиною, вірш—«Робітниця», Вінніпег, 1926, ч. 22, ст. 8.

59. З циклю: «Вогні» («Буйні дні, як подих бурі», «Він грається на зорях», «Граються громом діти землі», «Очі заплющу і бачу», «Підкрався круком до душі», «На варті шляхетської ватри», «Ще прийде ярий вересень», «Вгорі лопочуть

шарфи», «Прийшов як звір із нір пустелі», «Я в стінах мармурових») — «Зоря», Катеринослав, 1926, 22, ст. 1—3.

60. Над морем, вірш у «Плужанині» 1927 р.; передруковано в—«Світ», Львів, 1927 ч. 6.

61. Братам по-за межі, вірш—«Нова громада» 1923 р. ч. 10, ст. 12. передруков. в—«Світ» Львів, 1925, ч. 14,

62. Різні мотиви, вірш—«Життя й Революція», Київ, 1927, ч. 1, ст. 3.

63. Вечір осінній, вірш—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 12, ст. 5.

64. Далекі заклики, дикль віршів—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 8, ст. 5.

65. На селі, вірш—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 9, ст. 4.

66. Черемош, вірш—«Плуг», літературний альманах, збірник другий, Харків, 1926, ДВУ, ст. 126.

67. Перед осінню, вірш—«Плуг», літературний альманах збірник третій, Харків, 1927, ДВУ, ст. 163—165.

68. Два світи, вірш—«Життя й Революція», Київ, 1925, ч. 12.

В. Перекладні твори.

1. Шіллер: Пісня про дзвін—«Нова Буковина», Чернівці 1912 р.

2. Гете: Фавст, ч. I, видання «Вернигора», Відень 1918 р.

3. Фабріціус: Невинна дівчинка. Видання «Сяйво», Київ 1919 р.

4. Гайне: Книга Пісень (переклад спільно з В. Кобилянським) ч. I і II, вид. «Серп і Молот», Київ 1919 р.

5. Гайне: Нові Поезії (переклад спільно з В. Кобилянським) ч. I, видання «Освіта», Київ, 1920 р.

6. Гайне: Німеччина й інші політичні поезії (Наклад десь загинув), Держвидав України 1920, Київ.

7. Гайне: Сатира й політичні вірші. Видавництво «Книгоспілка», Харків 1923 р.

8. Блок: Дванадцять—«Мистецтво», ч. 4, Київ, 1919 р.

9. Червоний Заспів, ч. 1, 2, 3. Переклад українських віршів під ноти на російську й німецьку мову, спільно з О. Бургардом. Держвидав України. Київ 1924—1925 р. р.

10. Нексо: Пролетарські новели.—Держвидав України, Київ 1925 р.

11. Гете: Вільховий Король, Міньон, Рибалка—в «Слово» декламатор, Київ 1922 р.

12. Уланд: Прокльон співця—там-же.

13. Газенклевер: Вперед, друзі—люди!—«Червон. Шлях», 1924 р., ч. 1—2, ст. 62.

14. Бехер: Підготовка—там-же, 1924 р., ч. 4—5, стор. 38.

15. Фефер: «Революційні пісні» і

«Про пам'ятні дні», виходить накладом Держвидаву.

16. Пур-Мюлен: Трубка, оповідання—«Глобус» 1925 р., ч. 7.

17. Б. Ляск: Київ (поезія)—«Пролетарська Правда», Київ 1925 р., ч. 271.

18. Г. Гайне: Для заспокоєння, вірш—«Сатира й Гумор», альм.-декламатор, упор. В. Атаманюк, Київ, 1926, В-во «Час».

19. Гайне: Христові невісти вірш—«Сатира й Гумор», альм.-декламатор, упор. В. Атаманюк, Київ, 1926, В-во «Час».

20. Г. Гайне: Хід життя, вірш—«Сатира й Гумор», альм.-декламатор, упор. В. Атаманюк, Київ, 1926, В-во «Час».

21. Г. Гайне: Воскресіння з мертвих, вірш—«Сатира й Гумор», альм.-декламатор, упор. В. Атаманюк, Київ, 1926, В-во «Час».

22. Гете. Блоха,—«Сатира й Гумор», альм.-деклам., упор. Б. Атаманюк, К., 1926, В-во «Час».

23. Е. Зейдель. Вбитий салдат,—«Світ», Львів, 1927, ч. 6.

24. Теж саме—«Плужанин», Харків, 1927, ч. 2.

24. З поезій Кареля Томана: Балада буднів, Пісня, Паризька Артеміда (переклад з чеського) і замітка про К. Томана—«Життя й Революція», Київ, 1927, ч. 4.

25. Й. Бехер. В вічному бунті,—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 9, ст. 8—10.

26. Й. Бехер. Розклад.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 4, ст. 8—9.

27. А. Ліхтенштайн. Імла.—«Життя й Революція», Київ, 1925, ч. 9, ст. 9—10.

28. А. Ліхтенштайн. Під Сарбургом.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 9, ст. 9—10.

29. А. Ліхтенштайн. Смеркання, вірш.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 9, ст. 9—10.

30. Г. Галь. Читання партитури, Переклад з нім. Київ, 1926, ДВУ.

31. Бела Іллеш. «Борги червоних», переклад з нім.—«Глобус», ч. 3, Київ, 1926.

32. Вибір німецьких балад. Переклад. Передмова О. Бургардта.—«Західня Україна», Київ, 1927 (друкується).

33. Пісні Бетговена. Переклади пісень до нот. на укр. мову.—Москва, 1927, вип. І-ІІ-ІІІ. ГИЗ.

34. Ф. Шіллер. Похоронна пісня Надвесів. Балада, переклад—«Плужанин», Харків, 1927, ч. 4.

35. О. Ернст. Ніз Рандерс, балада—«Плужанин», Харків 1927 р. ч. 5.

36. Ф. Шіллер. Балади. Переклад вступні статі й примітки Д. Загула. Київ, 1927, ДВУ стор. 130.

II. Статті.

А. Критичні й теоретичні статті з обсягу літератури, що були надруковані в українській пресі протягом 1918—1927 рр.

1. І. Майдан. Шукання. Теоретична стаття в «Літературно-Критичному Альманахові», Київ 1918 р., вид. «Грунт», стор. 22—27.

2. Б. Тиверець. Сучасна Українська лірика. Критична стаття в журналі «Мистецтво», Київ 1919 р., ч. 4, вид. Всеукраїнському, стор 25—50, (ця стаття появилася без авторського відому й згоди в перекладі на польську мову в «Dziennik-owi Kijowsk-omu» за підписом «Nemo» —підчас польської окупації 1920 р., а також в журналі «Митуса», Львів ч. 1—2).

3. І. Майдан. Поезія як мистецтво. Теоретична стаття в журналі—альманахові «Музагет», ч. 1—3, Київ 1919 р. видання «Сяйво», стор. 79—96.

4. Б. Тиверець. Спад ліризму в сучасній українській поезії. Критична стаття в журналі «Червоний Шлях», Харків 1924 р., ч. 1—2, стор. 141—166.

5. І. Майдан. Сучасна лірика в Днії. Критично-інформаційна стаття в додатку до «Вістей»—«Література—Наука—Мистецтво», Харків 1924 р., ч. 30.

6. Д. Загук: Поетика. Теорія поезії, Київ 1923 р., видання тов-ва «Спілка», стор. 160.

7. І. Майдан: Зріст і сила творчості П. Тичини. Критична стаття в журналі «Червоний Шлях», Харків 1925 р., ч. 3, стор. 189—201.

8. Д. Загук: Рима в Кобзарі Т. Шевченка. Критична стаття в «Шевченківському збірнику», Київ 1924 р., видання «Сорабкопу».

9. Д. Загук: Слово о полку Игоревѣ і старонімецька поема 18 в. «Waltharius manu fortis» Літературна паралель в «Записки історично-філологічного відділу ВУАН», Київ 1925 р., кн. VII-VIII.

10. Д. Загук: Стара і сучасна строфіка. Теоретична стаття в журналі «Плужанин», Харків 1925 р., ч. 5.

12. Д. Загук: Механізм верлібру. Теоретична стаття, що друкується зараз в журн. «Червоний Шлях», (3 аркуші друку).

13. І. М.: Фавст в історії всесвітньої літератури. Критичний дослід про легенду Фавста в передмові до перекладу «Фавста» Гете, Відень, 1918 р., видання «Вернигори», стор. I—XVI.

14. І. М.: Гайнріх Гайне. Біографічно-критичний нарис до видання «Повне зібрання Г. Гайне», ч. I «Книга пісень», Київ 1919 р., видання «Серп і Молот», стор. I—XVIII.

15. Д. З.: Осип Юрій Гординський Федькович. Критично-біографічний нарис до видання «Твори Осипа Юрія Федьковича». Київ, 1927, ст. 363, Державне Видавництво України.

16. Д. Загук. Про нашу критику.—«Плужанин», Харків, 1926, ч. 6—7 (11), ст. 5—9.

17. Д. Загук. Передполічкою з українськими журналами.—«Пролет. Правда», ч. 93 з 5/V 1927.

18. Д. Загук. Стара і сучасна строфіка.—Укр. Щоденні Вісти, Нью-Йорк, 1925 (10/X).

19. З. Демур. Хто письменник?—«Літературна газета», Київ, 1927, ч. 2 і 3.

20. Д. Загук: Жорж Занд. Критична стаття в «Життя й Революція», ч. 8 (Київ, 1926 р.).

21. Д. Загук: Література чи літературщина? Критичний дослід про українських неокласиків. (Київ, 1926, ст. Вид. «Глобус»).

22. Д. Загук: Життя і творчість Ф. Шіллера, Дещо про баладну творчість. Вступні статті до видання «Балади Шіллера» накладом ДВУ. (Київ, 1927 р.).

23. Д. Загук; Георг Брандес, стаття з нагоди смерті критика.—«Пролет. Правда», Київ, 1927, ч. 48 (1661).

24. Д. Загук; До 70-их роковин Г. Гайне, стаття «Пролет. Правда», Київ, 1926, ч. 58 (1368).

25. І. Майдан: Літературно-мистецьке спадщина В. Еллана.—«Глобус», Київ, 1926, ч. 1 ст. 18—20.

26. Д. Загул: Поет галицького покуття (Василь Стефаник).—«Пролет. Правда», Київ, 1927, ч. 24.

27. Д. Загул: Подарунок Буковині, (Пам'яті поета В. Кобилянського). Критична стаття в альманахові «Західня Україна», Київ, ст. 237—253. ДВУ.

28. Д. З.: Сосюра вчорашній і Сосюра сьогоднішній. Критична стаття.—«Літ. Газета», Київ, 1927, ч. 6 і 7.

29. Д. Загул: Дещо про баладу (стаття)—«Плужанин», Харків, 1927 р., ч. 5.

Б. Рецензії й критичні статті на твори сучасного українського письменства.

1. І. Майдан. Стаття про перші три книжки «Літературно-Наукового Вістника» на р. 1919 р. (річник XX, том LXXII) в ж. «Музагет», Київ 1919 р., стор. 144—148.

2. Д. Загул. Рецензія на антологію «Нова Єврейська поезія», переклад В. Атаманюка. В журналі «Нова Громада» 1923 р., ч. 15—16 ст., 45.

3. І. Майдан. Рецензія на книжку В. Коряка: «Поет української інтелігенції» (М. Коцюбинський)—в «Червоному Шляху», Харків 1923 р., ч. 4—5, стор. 274.

4. І. Майдан. Рецензія на «Хрестоматію нової української літератури», ч. II М. Плевако,—в «Червоному Шляху», Харків 1903 р., ч. 6—7, стор. 252—254.

5. І. Майдан. Рецензія на Байрона «Каїн» (переклад Є. Тимченка, передова стаття П. Филиповича)—в газ. «Більшовик», Київ 1925 р., ч. 97 (1-го травня).

6. І. Майдан. Рецензія на збірку поезій В. Атаманюка «Осінь»—в журн. «Червоний Шлях», Харків 1924 р., кн. 11—12.

7. І. Майдан. Рецензія на теорію поезії проф. О. Ветухова «Життя Слова»—в газеті «Пролетарська Правда», Київ 1925 р., ч. 221, (1/х).

8. І. Майдан. Рецензія на збірку поезій П. Филиповича «Простір»—в жур. «Червоний Шлях», 1925 р., ч. 9, стор. 233—237.

9. Д. Загул. Рецензія на книжку віршів А. Шмигельського «Памолодь»—«Життя й Революція», Київ, 1927, ч. 4.

10. Д. Загул. З історії української мови. (Про книжку М. Сулими). Критична стаття.—«Життя й Революція», Київ, 1927, ч. 5, ст. 266—269.

11. І. Майдан. Рецензія на книжку В. Ярошенка «Байки»—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 1.

12. Д. Загул. Рецензія на переклад Залізних Сонетів О. Бургардта.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 1.

13. Д. Загул. Рецензія на Азиз уд Дин-Ахмед: «Ганготри» переклад і вступна стаття О. Баранникова.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 10, ст. 124—126.

14. Д. Загул. Рецензія на книжку віршів О. Коржа «Бортъ».—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 5, ст. 121.

15. Д. Загул. Обрії та Віхоли. Критична стаття про книжки Фальківського й Косаченка.—«Літературна Газета», Київ, 1927, ч. 1.

16. Д. Загул. Рецензія на збірку А. Дикого «Огонь двіте».—«Літературна Газета», Київ, 1927, ч. 4.

17. Д. З. Рецензія на книжку М. Сулими «З історії української мови». Популярний начерк. В-во «Рух», Харків, 1927.—«Пролет. Правда», Київ, 1927, № 95 (1708).

В. Статті публіцистичного змісту книжки з обслу популярно-наукового та инш. (1919—1924).

1. І. Майданський: Пророк України (Т. Шевченко). Стаття на річницю Шевченка, лотого 11-го дня 1919 року—в газеті «Боротьба», Київ 1919 р., ч. 24.

2. І. Майданський: «Пророк». Стаття про Т. Г. Шевченка в день роковин 1920 р.—в одноденній газеті «Пам'яті Шевченка», Київ 1920 р. Видання підвідділу «Книга». Ця сама

стаття появилась того самого дня в аналогічн. виданні єврейською мовою під заголовком «ДерНеб».

3. І. Майданський: Шевченко як поет. Стаття в Київській коопертивній газеті «Сорабкопу»—«Спілка», К. 1924 р., (шевченківське число).

4. І. М.:—«Чому?»—«Боротьба», К. 1919 р., ч. 24.

5. І. Підгірський: «Войовнича Польща», політична стаття в газеті «Галицький Комуніст», Київ 1920 р., ч. 30 (37).

6. І. Підгірський: Останки первісного комунізму в Галичині й на Буковині і їх вага для сучасної комуністичної ідеї, там-же, Київ, 1920 р., ч. ч. 6, 7, 8, 9.

7. Б. Тиверець: Шевченко й Галичина, політична стаття, там-же, Київ 1920 р., т. 2, (II/III).

8. І. М.: Закордонна преса й Антанга—газ. «Київщина», Вінниця, 1919 р., ч. 2.

9. Д. З.: Хроніка Київського Мистецтва. Рецензія на Шевченківський збірник «Сорабкопу»—«Л. Н. М.», Харків 1924 р., (ч. 35, 43, 49).

10. І. М.: Кооперація за кордоном—«Нова Громада», Київ 1923 р., ч. 13—14.

11. І. Майдан: Жертва нашого лихоліття (про В. Кобилянського)—«Україна», Кам'янець 1919 р., ч. 35.

12. І. М.: «Православіє» (З приводу Собору в Києві) «Україна», 1919 р., Київ. ч. 7—11.

13. Ю. С.: Мистецтво в Києві. Інформаційна стаття в журналі «Червоний Шлях», Харків 1923 р., ч. 4—5, стор. 254—257.

14. М. Сучасний: Що таке віра? Популярно-наукова брошура на 4 аркуші друку. Друкується в Держвидаві України.

15. С. Юрась і В. Яблуненко: Як упорядкувати революційні свята та роковини. «Вся Україна в адресах. Видання газети «Селянська Правда», Київ 1924 р., стор. 60—100 і інші.

16. С. Юрась та Яблуненко. Революційні свята та роковини. Порадник до улаштування їх. За редакцією І. Лакізи. Київ, 1926, ст. 154. В-во «Час».

Крім цього, наскільки відомо, вірші, статті, замітки й переклади Д. Загула друкувалися ще в таких виданнях:

1. «Буковина», Чернівці 1906 р. (Тут появились вірші Д. Загула друком уперше, в липні 1906 р.).

2. Молот, Львів 1908 р. (Вірші, появились у квітні 1908 року).

3. «Народній Голос», Чернівці, 1913—1914 р. (Поезії й статті).

4. «Нова Буковина», Чернівці, 1912—1914 р. (Низка статей, фейлетонів, віршів і перекладів).

5. «Союз», Пітсбург (Америка), 1913—1914 р. (Вірші оригінальні й перекладні, статті під псевдонімами «Буковинець» і інші).

6. «Київська Земська Газета» 1917 р. (Перекладні статті й оригінальні вірші).

7. «Ukrainische Rundschau», Відень, 1913—14. (Статті німецькою мовою й вірші з укр. поетів по-німецьки).

8. «Благая Вѣсть», Москва 1915 р. (Статті).
9. «Наша Справа», Вінниця 1919 р. і «Шлях», Вінниця 1919 р. (фейлетони віршом).
10. «Наша Спілка», Прага (Передруки віршів (ч. 4—5), 1924 р.
11. «Культура», Львів 1924 р., ч. 1, (Передруки з наших журналів).
12. «Нова Культура», Львів 1924 року, (Передруки).
13. «Українські Щоденні Вісти». Літературний додаток (Передруки) Нью-Йорк, 1924 р.
14. «Українські Робітничі Вісти» (Передруки), Вінніпег 1924 р.
15. «Голос Робітничі». Вінніпег, 1924 року (Передруки).
16. «Громада», календарь на р. 1926. Прага, (Передруки) і т. д, і т. д.

Далі: в декламаторах, хрестоматіях, антологіях та інших збірниках—радянських календарях, читанках для шкіл і народу, в підручниках тощо—а також передруки в радянській періодичній пресі.

Короткий бібліографічний покажчик крит. статей про поетичну творчість Д. Загула і його збірки, та рецензії на його мистецькі твори й статті.

1. Белецький А. Новая украинская поэзия. Передмова до «Антології нової української поезії на руських перекладах», Держ. Вид. України, Харків—Київ 1924 р. (Про Загула на стор. 41, 50—53).
2. Білецький О., Двадцять літ української лірики. Критична стаття в літературному альманахові «Плуг», в І. Харків 1924. Держ. Вид. України (Про Д. Загула, стор. 173, 178—179).—Та-ж стаття вийшла того-ж року окремою брошурою накладом Д.В.У., Харків 1924 р.
3. Бобинський В., Від символізму на нові шляхи. Критична стаття в журналі «Митуса», Львів, 1922 р., ч. I, (сторінки про Загула 19—21).
4. Богацький П. Сучасний стан світового мистецтва, стаття в журналі «Нова Україня»,

Прага 1923 р., ч. 6, (про Д. Загула ст. 37 і 38).

5. Вагр, рецензійна стаття про поезії та статті, вміщені в збірникові «Музагет». Стаття вміщена в журналі «Мистецтво», Київ 1919 р., ч. 4 (Про Д. З. на стор. 42).

6. Волох А., рецензія на «Поетику» в журналі «Літопис політики, письменства і мистецтва», № 2, Берлін 1924 р., стор. 27.

7. Горенко Лесь, рецензія на збірку віршів «З зелених гір», у газ. «Відродження», Київ 1918 р., ч. 19 (18 квітня), стор. 5.

8. Грицай О., Дмитро Загула—Критично-біографічний нарис. Передмова до збірки віршів, п. з. «Марія і Мара», Відень, 1921 р., накладом редакції часопису «Промінь».

9. Дорошенко Д., Слав'янський світ, Берлін 1922 р. Коротку характеристику поетичної творчості Д. Загула вміщено на ст. 103—104.

10. Дорошкевич О. л., Історія української літератури. Держвидав. України, Київ 1924 р.

11. Єфремов С., акад., Історія українського письменства, т. II. Київ—Львів, 1924 р. видання «Українська накладня» (Про Д. Загула, стор. 365—368 і далі).

12. Зеров М., Українське письменство в 1918 році, рецензійна стаття про новини укр. літератури, вміщена в журналі «Літературно-Науковий Вістник», Київ 1919 р. Книга III (Про Д. Загула на стор. 331—341).

13. Його-ж—рецензія на твори вміщені в «Музагеті»—«Літерат.-Науковий Вістник», Київ, 1919 р., ч. IV—VI (Про Загула ст. 89—91).

14. Його-ж—критична стаття про збірку «З зелених гір», в бібліографічному журналі «Книгарь», Київ 1918 р., книжка VII, стор. 407—410.

15. Зеров М., Нова українська поезія. Критичний огляд в передмові до Антології сучасної української поезії, що вийшла під таким-же заголовком у виданні Державного Видавництва України в серії універсальної бібліотеки стор. XV, Київ 1920 р.

16. Його-ж—рецензія на «Поетику» в журналі «Нова Громада», Київ 1923 р., ч. 11—12, стор. 31.

17. Його-ж—рецензія на збірку віршів «Наш День»—в журналі «Червоний Шлях», Харків, 1925 р., ч. 5, (стор. 212—214).

18. Його-ж,—Українська література в 1923 році. Критичний огляд в журн. «Нова Громада», Київ, 1924 р., кн. 18, (Про Загула стор. 30).

19. Йогансен М.,—Два переклади «Фавста» Гете, стаття в журналі «Шляхи Мистецтва», Харків, 1922 р., ч. 2, стор. 138.

20. Його-ж—Рецензія на «Поетику» в журналі «Червоний Шлях», Харків, 1923 р., книга 8, стор. 262—263.

21. Кагаров, проф.—критична стаття про «Поетику» в жур. «Книга», Харків, 1924 р., ч. 4.

22. «Книга», бібліографічний журнал. Відень 1921 р., ч. 1. Тут на стор. 30-ій про творчість Загула, а на стор. 51, під заголовком «Дмитро Загул»—коротка бібліографія творів.

23. Ковалевський Ол., критичні нариси, розділ X: Дмитро Загул. Критична стаття в газ. «Відродження», Київ, 1818 р., ч. 199, стор. 2—4.

24. Коряк В.—Література минулого й Жовтень. Критична стаття в альманахові «Гарт», ч. I, Харків, 1924 р. (Про Загула стор. 119—122).

25. Його-ж—рецензія на вірші, вміщені в «Гроно»,—«Шляхи Мистецтва», Харків, 1921 р., ч. 1, стор. 35—36.

26. Лебідь А.—Від символізму до пролетарської поезії. Критична монографічна стаття з приводу збірки поезій «Наш День»—в журналі «Життя й Революція», Київ, 1925 р., кн. 6—7.

27. Меженко Юр.—рецензія на збірку поезій «На грані», вміщена в журналі «Книгарь», Київ, 1919 р., стор. 1494—1495.

36. Явірський О.—рецензія на збірку віршів «На грані» в журналі «Мистецтво», Київ, 1919 р., ч. 2, стор. 36.

37. Якубський Б.—Гайне в новому

українському перекладі. Критична стаття на переклад «Книги пісень» I і II, вміщена в журналі «Літературно-Науковому Вістникові», Київ, 1919 р., книга I, стор. 121—125.

38. Його-ж, «Buch der Lieder» в новому укр. перекладі, аналогічна до попередньої, стаття в журналі «Книгарь», Київ, 1919 р., кн. 19, стор. 1171—1178.

39. Його-ж—рецензія на збірку поезій «На грані» в «Літературно-Науковому Вістникові», Київ, 1919 р., кн. IV—VI, стор. 84—85.

40. Його-ж,—Українська поезія в 1923 році. Літературний огляд в журналі «Радянська Освіта», Київ, 1924 р., ч. 1—2, стор. 84 і далі.

41. А (Лешко) В.—Дмитро Загул (до 20 річчя літературної праці)—«Серп і Молот», Суми, 1926, ч. 127 (30/X).

42. Атаманюк В.—Дмитро Загул (до 20 річчя літературної діяльності поета).—«Глобус», Київ, 1926, ч. 21, ст. 410.

43. Атаманюк В.—Поет зеленої Буковини (біографічний нарис з приводу 20 річчя літературної праці Дмитра Загула).—«Робітниця», Вінніпег, 1926, ч. 22, ст. 10—14.

28. Музичка А.—рецензія на переклад віршів Гайне «Сатира й інші політичні поезії» в журн. «Червоний Шлях», Харків, 1924 р., книга 1—2, стор. 253—254.

Зешол.

рух мет.

ві,

ві. 32,

пі-За-

ти-та),

За-те-

До

ат-ит-

Ю-ів.

ч-

29. Ніковський А.,—рецензія на статті й поезії, вміщені в «Музагеті».—«Книгарь», Київ, 1919 р., ч. 23—24, стор. 1591—1594.

30. Плевако М.,—Хрестоматія нової української літератури, т. II, Харків, 1923 р., вид-во «Рух». Коротка бібліографія творів Д. Загула і біографічні дані. Ця сама книжка вийшла другим накладом у вид-ві «Книгоспілка», Харків, 1925 р.

31. Поліщук К.—З виру революції. Стаття про сучасну українську літературу, то-що. «Веселка», Каліш 1923 р., кн. I, (про Д. Загула на стор. 29—38).

32. Савченко Я.—Рецензійна стаття про збірку поезій «Наш день», в газ. «Більшовик», Київ, 1925 р., ч. 97.

33. Терещенко Мик.—Рецензія на «Поетику», вміщена в газ. «Більшовик», Київ, 1924 р.

34. Филинович П.,—«Новинки літератури»—рецензійна стаття, розділ II, про збірку «З зелених гір» в журналі «Куранты», Київ, 1918 г., № 2.

35. Штутнер У.,—«На грані». Дмитро Загул. Критична стаття в жур. «Музагет», 1919 р., стор. 135—143.

44. Атаманюк—В. Ювілей Дмитра Загула.—«Життя й Революція», Київ, 1926.

45. Зеров М.—Наші літературознавці і полемісти.—«Червоний Шлях», Харків, 1926, ч. 4.

46. Котик С.—Туга. (Присвята поетові Зеленої Буковини—Дмитрові Загулові).—«Укр. щод. Вісті», Нью-Йорк, 1926.

47. Літературно-громадський рух на Україні в 1925 році. Звіт.—«Пролет. Правда», Київ, 1926, ч. 32 (1342).

48. Малицький Ф.—Дмитру Загулові, Вірш.—«Глобус», Київ, 1926, ч. 21.

49. Малицький Ф.—Дмитру Загулові. Вірш—«Холмщина». Поезії Київ, 1927, ст. 32, «Західня Україна».

50. Марфієвич М.—Буковинський співець (3 нагоди 20 р. літературної праці Д. Загула).—«Укр. щоденні Вісті», Нью-Йорк, 1926.

51. Рудик Дм.—Дмитро Загул. До 20-тиліття його літературної праці.—«Пролет. Правда», Київ, 1926, ч. 249 (1559).

52. Рудик Дм.—Письменники з Західньої України в УРСР.—«Зоря», Катеринослав 1926, ч. 14.

53. Рудик Дмитро—Дмитро Загул. (До ювілею поета)—«Світ», Львів, 1926, жовт.

54. Савченко Я.—Дмитро Загул. Стаття про творчість поета з нагоди ювілею.—«Життя й Революція», Київ, 1926, ч. 9.

55. Савченко Я.—Дмитро Загул. «Поети й белетристи». Збірка критичних статей. Київ, 1927, ДВУ.

56. Тарновський М.—До ювілею 20 річ

чя літературної праці Дмитра Загула.—«Укр. щоденні Вісти», Нью-Йорк, 1926.

57 Терен В.—Лірика Дмитра Загула.—«Зоря», Катеринослав, 1926, ч. 22.

58. Яблуненко В.—Дмитро Загул. (До 20-річчя літературної праці).—«Плужанин», Харків, 1926, ч. 8—9.

59. Якубовський Ф.—Літературний рік.—«Пролет. Правда», Київ, 1926, ч. 21 (1331).

60. Чествование украинского поэта Дмитрия Загула.—«Киевский Пролетарий», Киев, 1926, № 250 (412).

61. Ювілей поета Дмитра Загула.—«Прол. Правда», Київ, 1926, ч. 251.

62. Дмитро Загул. (До 20-тиріччя літературної праці).—«Радянська думка», Черкаси, 1927.

До цього покажчика не ввійшли короткі замітки, згадки про літературну працю, одзиви про критичні статті та замітки про літературні виступи на зібраннях, диспутах, вечірках, доповідях, лекціях, то-що, а так само замітки і статті з приводу ювілею, що появилися в столичній, провінційній та закордонній пресі.

Покажчика за матеріалами Українського Наукового Інституту Книгознавства в Києві склала З. Яскульська, а за роки 1926-27—В. Атаманюк.

ЗМІСТ

Дмитро Загул. О. Білецький	5
Автобіографія	29

Мотиви.

Різні мотиви	41
------------------------	----

Дитирамби.

Дитирамб пісні	45
Дитирамб водоспаду	48
Дитирамб весні	54
Перший мій погляд	57
Будівля майбутнього	59
Сонце і серце	61

На відпочинку.

На селі I Лежать покошені	65
II. Такі-ж убогі ви і прості	65
III. Яка глибока тиша	66
Два світи	69
Вечірне	73
Сон лісів	77
Осінній вечір	79
Осінній мотив	81

Над морем	84
Далекі заклики. I—IV	86

Heimweh.

Heimweh	95
З-за буйних річок	96
Черемош	98
Спомин I і II	100
Отчизно дорога	105

Минулий сон.

Минулий сон	111
-----------------------	-----

Лірика скрут і турбот

Лірика скрут і турбот	123
---------------------------------	-----

Різне.

Дівоча туга	135
О, моя остання світла мріє	141
Перед осінню	143
Вночі на вулиці	147
Молодим співцям	151

Бібліографія.

3367
Ціна 1 крб. 50 к. (Р).

3367

ПЕРЕВІРЕНО
2012 РІК

2867 14x10